

היערכות העירייה לשעת חירום

הקדמה - עיקרי הממצאים וההמלצות

1. כללי

- 1.1 בהתאם לתכנית העבודה השנתית של מבקר העירייה לשנת 2011, נערכה ביקורת מבקר העירייה שבדקה היבטים שונים בתחום היערכות העירייה לשעת חירום.
- 1.2 זוהי הביקורת הראשונה שנערכת בנושא זה וחשיבותה מועצמת לאור רצף האירועים הביטחוניים ואי השקט בתחום זה המתקיים באזורנו לאורך זמן, ולאור העובדה שהעיר בת ים, על פי תרחיש הייחוס מוגדרת כרשות סופגת אש עם צפי ל- 2-3 טילים ביום.
- 1.3 מערך המשק לשעת חירום הינו הגוף המופקד על הכנת המשק החיוני לשעת חירום, וזאת על מנת לאפשר קיום שגרת חיים תקינה ככול הניתן לאוכלוסייה בעורף. במצבי החירום השונים עשויה הממשלה להחליט על הפעלת מערך המשק לשעת חירום ("תקופת הפעלה") ככול המדינה או באזורים גיאוגרפיים מוגדרים. נוהלי משק לשעת חירום (להלן: מל"ח), מסדירים את היערכות הנדרשת להפעלת המשק בשעת חירום ומהווים את הבסיס להסדרת תפקוד הרשות המקומית במצבי חירום שונים.
- 1.4 כנדרש ע"פ הסעיפים 149 א' לפקודת העיריות (נוסח חדש) וסעיף 248 א', העירייה הקימה ועדת מל"ח המורכבת מבעלי תפקיד הממונים על שורת משימות הנדרשות למילוי בעת חירום, ושתכליתן אבטחת ההספקה והשירותים החיוניים לאוכלוסייה במצבי החירום השונים.
- 1.5 הביקורת נערכה באוריינטציה של היערכות לחירום במצבי מלחמה, אולם ראוי להדגיש כי מצבי חירום יכול שיתקיימו גם בשל אסונות טבע ופגעי מזג אוויר, חומרים מסוכנים הנפלטים ללא שליטה ובקרה לחלל האוויר וכולי.
- 1.6 ממצאי הביקורת מבוססים על שיחות עם בעלי תפקיד בוועדת המל"ח העירונית, בחינת יישום והפקת הלקחים מביקורות ותרגילים בהם השתתפה ונבדקה העירייה בעבר, והשתתפות בביקורות ותרגילים שנערכו במהלך החודשים שהביקורת עסקה בנושא זה. בנוסף, נבדקו על ידי הביקורת תיקי התכנון של בעלי התפקידים בוועדת המל"ח המקומית והתאמתם לנדרש בהוראות מל"ח.

2. תכנית הביקורת

2.1 הביקורת בחנה את היערכות העירייה למצבי חירום בנושאים הבאים :

- 2.1.1 ועדת מל"ח עירונית.
- 2.1.2 תיקי התכנון להיערכות לחירום והתאמתם לנדרש על פי הנחיות מל"ח.
- 2.1.3 מרכז ההפעלה העירוני.
- 2.1.4 פתרונות מקלוט לעת חירום.
- 2.1.5 הפעלת קבלנים לעת חירום.
- 2.1.6 תרגילים עירוניים וביקורת כוננות מל"ח בעירייה - ממצאים מרכזיים ויישום לקחים.
- 2.1.7 תאגיד המים העירוני "מי בת ים" - היערכות לחירום.
- 2.1.8 נוהלי העבודה בחירום ותכניות העבודה השנתיות.
- 2.1.9 מחסני החירום.

3. ממצאי הביקורת העיקריים:

3.1 כללי

- 3.1.1 הרשות המקומית היא גורם חשוב בהיערכות להתמודדות עם מצבי חירום והיא מהווה גורם מרכזי במתן פתרונות לתושבים הנמצאים במצבים אלו. למקומה המרכזי של הרשות בהיערכות האמורה קיימות מספר סיבות, והעיקריות שבהן הן:
  - א. הרשות המקומית היא הגוף השלטוני שבעת רגיעה מקיים קשר ישיר וקבוע עם האוכלוסייה שבתחומה, ואחראי לספק לה את השירותים החיוניים.
  - ב. בתחומה של הרשות המקומית קיימים משאבי כוח אדם ואמצעים אחרים שישמשו בעתות חירום רכיב חיוני בהיערכות העורף.
  - ג. בעת חירום מתקיים ברשות המפגש של כלל גופי החירום הממלכתיים.

היערכות העירייה לשעת חירום

- 3.1.2 המסגרת הנורמטיבית להיערכות הרשות המקומית לעתות חירום התהוותה במהלך השנים, והיא נקבעה בעיקר בחוקים (דיני הרשויות המקומיות), בהחלטות ממשלה, בנוהלי מל"ח ותיקי אב להפעלת הרשות המקומית בחירום, ובחוזרי מנכ"ל משרד הפנים.
- 3.1.3 היערכות הרשות המקומית לעת חירום מצריכה מכלול של מערכים תפקודיים שאמורים לפעול בתיאום ביניהם. המדובר, בין היתר, בהקמת תשתית ארגונית בתחומים האלה:
- הספקה של שירותים חיוניים, לרבות חלוקת מזון במתקני קליטה, טיפול באוכלוסייה נזקקת, העברת מידע לציבור, הסברה ודוברות, מתן שירותים חיוניים בתחום ההנדסה והתשתיות (מים, ביוב ובינוי), פינוי אוכלוסייה למרכזי פינוי, הפעלת מערכת החינוך בהתאם למדיניות הממשלה ומתן פתרונות מקלוט.
- 3.1.4 לצורך הפעלת המערכים הללו נדרשת העירייה להקים ולהפעיל מרכז הפעלה, לשכות מידע, וחפ"ק (חברת פיקוד קדמית).
- למילוי המשימות האמורות נדרשת היערכות נרחבת בתחום כוח האדם (ריתוק עובדי הרשות המקומית, הקמת מערך מתנדבים), ובתחום הלוגיסטי (אמצעים וכלי רכב).
- כן נדרשת מידה רבה של תיאום עם גופי החירום הממלכתיים, והעיקריים שבהם: רח"ל (רשות חירום לאומית), פיקוד העורף והיקל"ר (יחידת קישור לרשות), משטרת ישראל וכן עם האגף לשירותי חירום במשרד הפנים.
- 3.1.5 ועדת מל"ח המקומית מנחה ומתווה את המדיניות למטה החירום הרשותי שלרשות עומדים האמצעים השייכים לרשות ואשר רותקו לה, וכן ציוד מיוחד שנרכש ומאוחסן לשעת חירום.
- 3.1.6 נושא המל"ח בבת ים מצוי באחריותה של חטיבת התפעול - המחלקה לביטחון ושירותי חירום, והוא מרוכז בעת רגיעה באמצעות בעל תפקיד המשמש כרכז מל"ח עירוני.
- 3.1.7 כללית, מממצאי הביקורת עולה כי תחום המשק לשעת חירום בעיריית בת ים מצוי במודעות ומטופל היטב. העירייה ובעלי התפקיד האחראים לנושא מתייחסים בכובד ראש להיערכות הנדרשת לשעת חירום, מושקעים משאבים ומתקיימים תרגילים, תוך הפקת לקחים מהתרגילים המתבצעים, כול זאת במטרה לקדם נושא חשוב זה.

היערכות העירייה לשעת חירום

רכז המל"ח העירוני מבצע את תפקידו, מקיים מערכת קשרים טובה והדוקה עם גורמים מקצועיים חוץ עירוניים כרח"ל, פיקוד העורף ומשרד הפנים, תיקי התכנון העירוניים מאורגנים ומסודרים, ובאופן כללי תכולתם והמידע המצוי בהם עונה על הנדרש בהוראות מל"ח ובתיקי האב להפעלת רשות מקומית בחירום.

ראוי לציין באופן מיוחד את היערכותו וכשירותו הטובה של תאגיד המים העירוני "מי בת ים" לפעילות בשעת חירום ואת שיתוף הפעולה הטוב והיעיל הקיים בינו ובין העירייה, והדברים באים לביטוי בסיכומי ביקורות ותרגילים שהתאגיד נבחן בהם מדי שנה.

יחד עם זאת, הביקורת הצביעה גם על הנושאים המצריכים שינוי, טיפול ותיקון, כמו, למשל, ביצוע בדיקה מקיפה לצורך איתור, רישום והטלת האחריות לטיפול ומעקב אחר כלל המקלטים במוסדות הציבור העירוניים שכינם אין לגביהם כול מידע והם אינם מטופלים באופן סדיר (כמו, למשל, במרכזי יום לקשיש, מעונות יום, מתנ"סים וכול'), מתן מענה למיגון גני ילדים בכפוף למגבלות התקציביות של העירייה, כמו גם הצורך בביצוע טיפולי תחזוקה סדירים למקלטים במוסדות חינוך, תוך מתן מענה להעמדת המסגרת התקציבית הנדרשת ולהגדלת תקן כ"א, כמפורט בהצעת תקציב הג"א המקומית לשנת 2011.

אין מענה מספק לקבלת שירות מקבלנים בעת חירום ובכלל זה גם ריתוק משקי של כ"א של הקבלן וכלי עבודה, כול זאת תוך היערכות חוזית מתאימה. עוד הצביעה הביקורת על הצורך בריכוז המאמצים להגדלת מצבת המתנדבים והכשרתם לתפקידים השונים שיידרשו בעת חירום.

תוכנת מל"ח משמשת בעת חירום את בעלי התפקידים במרכז ההפעלה העירוני, אולם הביקורת העירה כי יש לאפשר לבעלי התפקידים להפעיל תוכנה זו גם ממשרדיהם בעת שגרה, בנוסף לאפשרות הקיימת להפעלתה במרכז ההפעלה העירוני, וזאת לצורך עדכון נתונים שוטף.

תיקי התכנון השונים מצויים רק בחזקתו של רכז המל"ח ומועברים למנהלים האחראים לצורך עדכונם רק לפני תרגילים וביקורות, בעוד שעל פי נוהלי מל"ח האחריות לאיסוף הנתונים ברגיעה ושילובם בתיק התכנון מוטלת על כול אחד מהמנהלים האחראי לנושא התיק, לפיכך, ראוי כי עותק מהתיקים יהיה מצוי דרך קבע גם ברשותו של כול מנהל האחראי לנושא התיק. כמו כן העירה הביקורת על שינוי נדרש בגישה ובהתייחסות לסיכומי תרגילי מל"ח, להערות וללקחים העולים מסיכומו של כול תרגיל.

3.2 מאפיינים עירוניים ונתוני היערכות מרכזיים לשעת חירום

המידע המפורט להלן מבוסס ברובו על מצגת נתונים שהוכנה על ידי המחלקה לביטחון ושירותי חירום בעירייה, ואשר הוצגה במהלך סיור מקצועי בנושא היערכות לשע"ח שערך בעירייה סגן שר הביטחון בשנת 2011.

3.2.1 נתונים כלליים

- מספר תושבים - 160,000 איש.
- שטח - 8000 דונם (כולל 1000 דונם בית העלמין ו- 1500 דונם שטחי גינון ציבוריים).

3.2.2 גורמים משפיעים

- צפיפות אוכלוסין גבוהה - כ- 21,000 איש לקמ"ר.
- אוכלוסייה מבוגרת - 42.8% מהאוכלוסייה מעל גיל 55 (5,500 זקנים מוגבלים הזקוקים לסיוע מסיבי בשעת חירום, בתי אבות ובית חולים לטיפול בסיעודיים, סיעודיים מורכבים וקשישים הזקוקים לשיקום).

- סמיכות למטרופולין תל אביב

- בנייה ישנה - 70% מהבתים נבנו לפני 1980.
- מערך קליטה והשהייה - מבוסס על בתי ספר, מתנ"סים ומלונות.
- צריכת מים - מבוססת ברובה על בארות מקומיות (65%),
חברת מקורות מספקת את ה- 35% הנוספים.

3.2.3 תרחיש הייחוס

- העיר בת ים מוגדרת כרשות סופגת אש, רמת איום גבוהה מאוד.

- צפי טילים ליום: 2-3 טילים, במשך 30-60 יום.

- צפי נפגעים: נפגעי חרדה - 5000-1000.

קל - 1000-500.

בינוני וקשה - 100-50.

חללים - 50-10.

- צפי נזק לדירות: קל - 5000-1000.

בינוני - 1000-500.

כבד - 500-100.

3.2.4 חומרים מסוכנים

- בעיר בת ים קיימים 25 מפעלים המחזיקים חומרים מסוכנים.
- המפעלים מפוקחים ע"י עיריית בת ים באמצעות תהליכי הרישוי הנדרשים לצורך רישוי העסק וכן נמצאים בפיקוח שוטף של היחידה לאיכות הסביבה.

3.2.5 מקלטים

- בעיר בת ים 21 מקלטים ציבוריים (כולל דו תכליתיים), בהיקף כולל של 3000 מ"ר.
- 70 מקלטים נוספים במוסדות חינוך, בהיקף כולל של 10000 מ"ר.
- מקלטים מטופלים ומתוחזקים ברמה גבוהה.
- מתוך 120 גני ילדים, חסרים פתרונות מקלוט ל- 25 גני ילדים.
- ל- 8,700 איש חסר מענה מיגוני בעת חירום, מתוכם כ- 75% (6,367) מרוכזים בשכונת רמת עמידר.

3.2.6 מערך המל"ח

- ועדת מל"ח בראשות ראש העירייה מופעלת בעיר כנדרש על פי החוק.
- מתבצעות השתלמויות יעודיות לבעלי תפקידים והשתתפות בתרגילי רשות החירום הלאומית (רח"ל) ופיקוד העורף.
- עובדי העירייה המשובצים לתפקידי חירום, מרותקים משקית כנדרש.
- 15 מתקנים לקליטת מפונים, כושר קליטה 4,200 איש.
- אמצעי לינה ל- 2,100 איש.
- מרכז הפעלת רשותי, מוגן מחל"כ.
- מים: תאגיד "מי בת ים" פועל מיולי 2009. כושר קיבול 80 קוב (8 מיכלי 5 קוב ו- 40 מיכלי 1 קוב). בנוסף, עוד 80000 מיכלי מים אישיים בנפח 4 ליטר.

3.2.7 סטטוס תהליכים בביצוע להיערכות לשעת חירום

- מעבר לעבודה במכלולים במרכז ההפעלה הרשותי - בוצע במהלך שנת 2011.
- שדרוג מרכז ההפעלה בתחומי התקשורת והמחשוב והתאמתו המבנית לעבודה במכלולים - בוצע במהלך שנת 2011.
- גיוס כוח אדם נוסף באמצעות החברה לתרבות פנאי וספורט, "צוות" ועמותות - מבוצע בשוטף - סדר גודל של כ- 50 מתנדבים רשומים. בנוסף, קיימים עוד כ- 100 מתנדבים המרותקים על ידי משרד העבודה.

היערכות העירייה לשעת חירום

- פעילות לעידוד התנדבות תלמידי תיכון בשעת חירום - מטופל בשוטף ע"י אגף החינוך. (150 בני נוער מתנדבים מכיתות י"ב - נכון לשנת הלימודים תשע"א).
  - גיבוש תכנית מיגון רשותית - בוצע סקר מיגון בעיר ע"י פקע"ר, באמצעות חברה אזרחית לאיתור פערי מיגון.
  - עדכון שוטף של אתר האינטרנט העירוני בתחום החירום.
  - עדכון שכבות לתוכנת ה-G.I.S - במהלך 2011 נערכה השתלמות מנהלים בנושא. עדכון שכבות וצבירת הנתונים לצורך הגדלת בסיס המידע המצוי באחריות המנהלים, כול אחד בתחומי.
  - השמשת מקלטים בגני ילדים - לא מטופל.
- 3.2.8 ביצוע תרגולות, אימונים וביקורות כוננות

שנת 2010

- ינואר 2010 - ביקורת כוננות ע"י רשות חירום לאומית (רח"ל) ופיקוד העורף (פקע"ר).
- מרץ 2010 - תרגיל התגוננות ארצי במוסדות חינוך.
- מרץ 2010 - ביקורת מוכנות והדרכה להספקת מים ע"י העירייה בשעת חירום.
- אפריל 2010 - אימון דו יומי של פקע"ר.
- מאי 2010 - תרגיל נקודת מפנה 4.
- דצמבר 2010 - ועדת מל"ח במסגרתה הוצג תרחיש הייחוס לעיר ע"י פקע"ר.

שנת 2011

- פברואר 2011 - אימון עומק (שלב ב') ומכלול אוכלוסייה.
- מרץ 2011 - תרגיל התגוננות ארצי במוסדות חינוך.
- מרץ 2011 - ביקורת לבחינת היערכות תאגיד המים העירוני "מי בת ים" והעירייה להספקת מים בעת חירום.
- יוני 2011 - תרגיל דו יומי במסגרת "נקודת מפנה 5".
- יולי 2011 - תרגיל משבר מים.
- נובמבר 2011 - תרגיל מל"ח עירוני בשיתוף נפת איילון של פקע"ר.
- דצמבר 2011 - ביקורת כוננות, על ידי רח"ל ופיקוד העורף.

3.3 ועדת המלי"ח העירונית

3.3.1 בביקורת נמצא כי 13 מתוך 23 חברי ועדת המלי"ח העירונית היו חסרים כתב מינוי לתפקידם כחברי ועדה, כנדרש בחוק.
ל-10 חברי ועדת נוספים, כתבי המינוי היו בחתימת ראש העיר הקודם.
עניין זה הוסדר עוד במהלך הביקורת. לכול חברי ועדת המלי"ח העירונית הוצאו כתבי מינוי מחודשים בחתימת ראש העיר המכהן.

3.3.2 ועדת המלי"ח העירונית אינה מתכנסת בתדירות הנדרשת על פי חוק (אחת ל-3 חודשים). בשנים 2008-2011 התכנסה הוועדה פעמיים בשנה בלבד.
לדברי רכז המלי"ח העירוני, יש חוסר טעם בכינוסה של הוועדה אחת לשלושה חודשים אם אין על שולחנה נושאים הדורשים דיון וטיפול. הביקורת מסתייגת מעמדתו של רכז המלי"ח, לדעתה ניתן לכנס הוועדה ולהעלות על שולחנה נושאים שונים ומהותיים, במטרה לקדם ולשפר את היערכותה של העירייה לשעת חירום.

3.4 טיפול העירייה בליקויים ובלקחי תרגילים וביקורות

3.4.1 העירייה לוקחת חלק באופן סדיר בתרגילי חירום ארציים בהובלת רח"ל ובשיתוף פקע"ר ומשרדי ממשלה. כן נבדקת כשירותה של העירייה לשעת חירום באמצעות ביקורות כוננות (אחת לשנתיים), ביקורות עומק בתאגיד המים (אחת לשנה) ובתרגול ואימון ייעודי במגוון נושאים בתחום המלי"ח. כמו כן בכול שנה מתקיים תרגיל "נקודת מפנה" ארצי בו לוקחת חלק גם העירייה.

3.4.2 מבדיקת סיכומי תרגילי מלי"ח בהם השתתפה העירייה בשנים 2009 - 2011, נמצא כי פרט ללקחים ולהערות אותם מעלים המשתתפים בתרגילים - נציגי הרשויות השונות (פקע"ר, רח"ל, יקל"ר, משטרה וכו') וחברי ועדת המלי"ח העירונית, סיכומי התרגילים אינם מכילים ריכוז של המטלות הנדרשות לביצוע בעקבות ההערות והלקחים שעלו בסיכום התרגיל, אין לוי"ז לביצוע, לא נקבעת אחריות לביצוע, יישום ולדיווח, ולא נקבע מי מנהל את הבקרה אחר יישום ההחלטות והמטלות שהוטלו לביצוע.

3.4.3 כללית, מבדיקת אופן יישום לקחי תרגילים וביקורות ב-3 תרגילים עירוניים אימון עומק אחד וביקורת כוננות אחת, שנערכו בעירייה, הביקורת מתרשמת כי מרבית הליקויים והלקחים הוסדרו, או נמצאים בתהליכי הסדרה ויוסדרו במהלך שנת העבודה 2012, וזאת בהתבסס על סיכום פגישה שנערכה בנושא הנדון ב-14/11/11 בראשות סמנכ"ל תפעול.

3.5 תקציבי מל"ח

3.5.1 בהסתמך על ספר התקציב העירוני לשנת 2012, סך כול התקציבים שהוקצו לטובת פעילות מל"ח ותחזוקת מקלטים בעיר, הסתכמו כמפורט (ב-ש):

<u>תקציב 2011</u>	<u>הצעת תקציב 2012</u>	<u>ביצוע 2010</u>	
₪ 57,000	₪ 57,000	₪ 49,131	תחזוקת מקלטים
₪ 8,000	₪ 8,000	₪ 8,197	מל"ח
₪ 31,000	₪ 0	₪ 0	מל"ח מותנה

3.5.2 משיחה עם מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום עולה כי ייעודו של תקציב מל"ח הינו ללוגיסטיקה שסביב תרגילים וימי השתלמויות - עזרים, כיבוד וכו' וכן ריענון ציוד חירום במחסנים, ואחזקה שוטפת של מרכז ההפעלה. לדבריו, התקציב עמד עד לפני מספר שנים על סדר גודל של כ- 20 אש"ח בשנה, אולם הוא קוצץ לכדי 8,000 ₪ בשנה, כך שהתקציב כיום אינו עונה על הנדרש. לדבריו, גם התקציבים שמעמידה העירייה לטובת תחזוקת המקלטים בעיר (בתי"ס+מקלטים ציבוריים) נמוך ואינו עונה על הנדרש.

3.5.3 לדברי סמנכ"ל תפעול, נמצא כיום בתהליכי אישור תב"ר בסך 250 אש"ח המיועד לתחזוקת מקלטים במוסדות החינוך, זאת בנוסף ל- 500 אש"ח נוספים המיועדים לרכישת מחסנים לגני הילדים על מנת שניתן יהיה לפנות ציוד מהמקלטים ולהשמישם.

3.5.4 בנוסף לתקציב העירוני הרגיל, הועמדו בשנים האחרונות תקציבים נוספים באמצעות 4 תב"רים שייעודם לקדם ולשדרג את היערכות העירייה לשעת חירום בהיקף כולל של כ- 568 אש"ח. מבדיקת הביקורת נמצא כי 2 תב"רים - האחד על סך 300 אש"ח (עבור "שדרוג מערך לשעת חירום ועיר בטוחה") והשני על סך 28,685 ₪ (עבור "הכנה והתקנה אימג' ל- 29 מחשבים במרכז ההפעלה"), נוצלו במלואם. הביקורת מצאה כי תב"ר המיועד לרכישת ציוד חירום, שמספרו 729 / 3400, מתקציב העירייה, נפתח בשנת 2007, הכספים נכנסו לחשבון מתאריך 22.12.2010, אולם בחלוף שנה, נכון לסוף חודש 12/2011, עדיין לא החל ניצולו ומבדיקה עם מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום עלה כי תב"ר זה כלל אינו מוכר לו.

3.6 תיקי התכנון לבעלי תפקידים בוועדת המל"ח המקומית

3.6.1 בהוראות מל"ח נקבעו הנחיות מקצועיות (קונטרסים) לבעלי התפקידים השונים בוועדת המל"ח העירונית. על בסיס הוראות אלו הוכנו תיקי תכנון לכול בעל תפקיד ואלה אמורים לשקף את תוכן הקונטרסים, כשעדכון הנתונים בתיק אמור להיעשות ע"י בעלי התפקיד הייעודיים האחראים בתיק. סה"כ פרט לנוהל כללי, ההנחיות המקצועיות של מל"ח מתייחסות ל- 16 תיקי תכנון של בעלי תפקיד, כמפורט:

פס"ח, רווחה וקליטה, בריאות, בנייה ושיכון, איכות הסביבה, כוח אדם, חינוך, דלק, מזון, הובלה יבשתית, מידע לציבור, מים וביוב, כוח (חשמל), משק כללי ותיירות.

3.6.2 כללית, נמצא בביקורת כי קיימים תיקי תכנון לכול הנושאים והמטלות שוועדת המל"ח המקומית אמורה לטפל בהם בשעת חירום. מתוך כלל תיקי התכנון, הביקורת בדקה מדגם של 6 תיקי תכנון ומצאה כי תיקי התכנון מכילים מידע ונתונים שלרוב עולים בקנה אחד עם הנדרש על פי הוראות מל"ח, למעט מספר קטן של חריגות/הערות המפורטות בגוף הדוח.

3.6.3 הערה מהותית של הביקורת בנושא תיקי התכנון נוגעת לעובדה, שעותק מתיקי התכנון אינו מצוי דרך קבע בידי של כול בעל תפקיד בעת שגרה. התיקים מצויים רק במשרדו של רכז המל"ח והם מעודכנים רק לפני תרגילים/ביקורות, בעוד שעל פי נוהלי מל"ח, האחריות לאיסוף הנתונים ברגיעה ושילובם בתיק התכנון מוטלת על בעלי התפקיד הייעודיים, כול אחד בתחמו.

תיק תכנון מזון

3.6.4 מבדיקת תיק תכנון מזון, הביקורת העירה כי תקן העובדים ובעלי התפקיד לשעת חירום ואיושו - 3 עובדים (מנהל, סגן ומזכירה) אינו מביא בחשבון את הצורך בנהגים וכלי רכב שיידרשו לשינוע מזון (למשל, למתקני פינוי וקליטת אוכלוסייה) ולא ברור איזה מענה יהיה לעירייה אם וכאשר יעלה הצורך. כמו כן הביקורת העירה כי אין כול הסכם עם קמעונאים/סיטונאי מזון או עם עסקי קייטרינג להספקת מזון בעת חירום. לדברי הממונה על תחום זה בוועדת המל"ח העירונית, הוכן "שלד" הסכם והוא יחתם רק במצבי חירום מול אחד או יותר מקמעונאי/סיטונאי המזון בעיר.

באשר לחברות הקייטרינג לצורך הספקת מזון חס, לדבריה, בעלי העסקים אינם מוכנים להתחייב על כך מראש ומענה יינתן על ידם, אם וכאשר יעלה הצורך, על פי היכולת העסקית שלהם.

תיק תכנון דלק

3.6.5 נבדק ונמצא תקין. התיק מכיל את כול הטבלאות והנתונים כנדרש ע"פ קונטרס מל"ח בנושא.

תיק תכנון כוח (חשמל)

3.6.6 מבדיקת תיק תכנון כוח (חשמל) העירה הביקורת כי חסר בתיק מידע היכן נשמרים מפתחות למרכזיות מאור ולארונות הפיקוד של הרמזורים וחסרות הוראות להפעלת והפסקת מרכזיות מאור רחובות. כן חסרה בתיק תכנית סכמטית של כול הרמזורים בעיר ומקור הזנתם, וכי בעלי התפקידים הנותנים את שירותי התחזוקה לרמזורים בבת ים אינם פטורי גיוס. לדברי רכז המל"ח העירוני, מפתחות ארונות המאור נמצאים במשרדה של מנהלת מחלקת חשמל, ומפתחות הפיקוד של הרמזורים מצויים בידי חברת האחזקה.

הביקורת העירה כי התיק מכיל גם נתונים של דיזל גנרטורים שאינם מצויים באחריות מחלקת החשמל, והמנהלת האחראית על תיק התכנון אינה יודעת במה המדובר.

לדברי רכז המל"ח העירוני, תיק התכנון דורש רישום ופריסה של כול הגנרטורים המצויים ברשות המקומית ולא דווקא בבעלות העירייה.

כ"א ומתנדבים

3.6.7 מבדיקת תיק תכנון כ"א נמצא כי יש להשלים איוש של 10 תקני חירום, שנכון למועד הביקורת לא היו מאויישים. (98% מתקני החירום מאויישים). בנושא איתור והפעלת מתנדבים, הביקורת ציינה כי עניין זה מצוי באחריותה של החברה לתרבות פנאי וספורט, ובתיאום עם המשנה למנכ"ל העירייה ומחלקת הביטחון.

היעד העירוני כפי שעולה מסיכום תרגיל המל"ח העירוני בניהול פקע"ר ומל"ח מחוז דן (13/5/2010), הינו 1,200 מתנדבים.

על פי הידוע, וכפי שהוצג בדיון שנערך בנושא זה שנה לאחר מכן (25/5/2011) עם פיקוד העורף, לעירייה רק כ- 50 מתנדבים (מטעם החברה לתרבות פנאי וספורט), וכ- 150 תלמידי כיתות י"ב (נכון לשנה"ל תשע"א), מתוך פוטנציאל של 1,000 תלמידים. לא נמצא בתיק כול תכנון להפעלת המתנדבים בני הנוער, למרות שהדבר נדרש על פי הוראות מל"ח. נושא זה טופל במהלך הביקורת ותלמידי בתי הספר התיכוניים שובצו למשימות.

היערכות העירייה לשעת חירום

חרף אי הוודאות הרבה כרוכה בהפעלת מתנדבים, משיחות עם בעלי תפקידים בוועדת המל"ח עולה כי מתבצעת פעילות על מנת לנסות ולהגדיל את מצבת המתנדבים (כך, למשל, באתר האינטרנט העירוני קיימת קריאה לתושבים להתנדב ולסייע לעירייה בעת חירום), ובעיקר "לתחזק" אותם באופן שוטף ולהכשירם לתפקידים שונים הנדרשים בחירום, וזאת בשל ההנחה שבעת חירום, חלקם של העובדים (ובעיקר אימהות לילדים קטנים) כלל לא יגיעו לעבודתם בעירייה.

תיק תכנון פס"ח

3.6.8 מבדיקת תיק תכנון פס"ח (פינוי, סעד, חללים), נמצא כי בכול הקשור ל- 15 מתקני פינוי וקליטת אוכלוסייה, המתוכננים לשעת חירום ברחבי העיר, קיימים תיקי מתקן מסודרים ומעודכנים וכן אישורים תברואיים, כנדרש בהוראות המל"ח.

יחד עם זאת, בהתבסס על לקחי תרגילים והשתלמויות בנושא, הביקורת מציינת כי חלקם של אנשי הצוות המיועדים למרכזי פינוי וקליטה כלל לא יודעים כיצד נראה המרכז שבו הם אמורים לפעול בחירום ומומלץ מאוד לקיים תרגול "רטוב", של פתיחת מרכז פינוי/קליטה והתארגנות בו בחירום.

3.6.9 הביקורת ציינה כי תכנון, ארגון והכשרת מערך הפינוי וקליטת האוכלוסייה במרכזי הפינוי והקליטה והיערכות לטיפול בחללים בשטח העיר, אינם נדונים, בשנה האחרונה, במסגרת ועדת פס"ח, כפי שנדרש על פי תיק האב להפעלת רשות מקומית בחירום והוראות מל"ח. לדברי יו"ר ועדת פס"ח במרכז ההפעלה, אכן פורמאלית בשנת 2011 לא היו כינוסי ועדה שכזו, אולם כלל הנושאים הקשורים לפס"ח מטופלים במסגרת ועדת המל"ח העירונית.

3.6.10 תחנה לריכוז חללים בעיר בת ים (טרם העברתם לקבורה), נקבעה באיצטדיון העירוני. הביקורת ציינה כי נדרשת על פי ההוראות הכנת תשתית מתאימה - משטחים לקליטת מכולות קירור להשהיית חללים וחיבורים לחשמל, אולם תשתית זו עדיין לא בוצעה.

3.7 מרכז ההפעלה העירוני (מרה"פ)

3.7.1 עד לחודש מאי 2010, מרכז ההפעלה העירוני, שממנו מנהלת ומתפעלת ועדת המל"ח העירונית את ענייני העיר בעת חירום לא היה מותאם לייעודו ולא ענה על הסטנדרטים שנקבעו בהוראות המל"ח לשמש כאתר ממנו מופעל מערך המל"ח המקומי.

היערכות העירייה לשעת חירום

העירייה פעלה לשפץ ולהעמיד את מרכז ההפעלה בסטנדרטים הנדרשים ולהתאימו, הן במישור הפיזי והן בהקמת תשתית מחשובית לנדרש בהוראות. פריסת החירום במרכז ההפעלה שונתה והיא מתבצעת כיום על פי תפיסת המכלולים, כנדרש בהנחיות מל"ח, והוכנה תשתית תקשורת ומחשוב לכול המכלולים.

סך כול ההשקעה הכספית בנושא זה בשנים 2010 - 2011 עמדה על 350 אש"ח. כללית, השיפוץ וההשקעה בתשתיות באו לביטוי בסיכום תרגיל "נקודת מפנה 5" מחודש יוני 2011, ובתרגיל מל"ח עירוני מחודש נובמבר 2011, מהם עולה כי המעבר לעבודה במכלולים וההשקעה בתשתיות המחשוב הובילו ל-"קפיצת מדרגה" ושיפור משמעותי באופן תפקודו של מרכז ההפעלה העירוני בחירום.

3.7.2 הביקורת ציינה כי ראוי לשקול, במסגרת ההיערכות לעבודה במרה"פ בעת חירום, גם לתרחיש של פגיעה פיזית בתשתיות וקריסת מערכות הקשר והמחשוב, דבר שיאלץ שינוי בתצורת העבודה, למשל, קבלה והוצאת הודעות והנחיות לביצוע מהמרה"פ לבעלי תפקיד מחוצה לו, וההיפך, בכתב, באמצעות רצים/רוכבי קטנועים.

3.7.3 מערכת הסינון הכימי במרכז ההפעלה אינה תקינה ומצריכה תיקון וטיפול אחזקה שוטפים. רח"ל הקצתה לטובת תיקון המערכת סכום של 60,000 ₪ (כחלק מתב"ר 729/3814 בהיקף של 190,000 ₪), כשהעירייה היא זו שאמורה להמשיך ולתחזק את המערכת, אולם נכון למועד סיום הביקורת נושא זה עדיין לא טופל והוסדר.

3.8 מיגון ומקלוט בעת חירום

3.8.1 על פי נתוני סקר שנערך למיפוי פערי מיגון בעיר נמצא כי כ- 13,000 תושבים הינם חסרי אמצעי מיגון ביתיים, ומתוכם ניתן לתת מענה מיגוני באמצעות מקלטים ציבוריים ומקלטי בתי"ס רק לכ- 4,400 תושבים. לכ- 8,670 תושבים אין למעשה כול פתרון מיגוני, רובם הגדול (6,367 תושבים) הינם תושבי שכונת רמת עמידר.

3.8.2 21 המקלטים הציבוריים בעיר מתוחזקים באופן תקין, 8 מתוכם המשמשים כמקלטים דו תכליתיים, הציוד והתכולה המצוייה בתוכם אינה עולה על 20% משטח המקלט, כנדרש בהוראות פיקוד העורף. יצויין כי ב- 2.11.11, במסגרת תרגיל מוכנות לשעת חירום רחב היקף בשיתוף עם נפת איילון של פיקוד העורף, נערכה ביקורת אחזקת מקלטים ע"י מחוז דן של פיקוד העורף וממנה עולה שמצב אחזקת המקלטים הציבוריים בבתי ים הינו ברמה הגבוהה ביותר וראוי לשבח.

היערכות העירייה לשעת חירום

קיים תכנון מסודר לפתיחת המקלטים הציבוריים בעת חירום באמצעות 5 מפקחי הפיקוח העירוני, כשכול אחד מהם פותח מספר ידוע של מקלטים הממוקמים באזור אחד.

המפתחות מאורגנים בצורות נפרדים לכול פקח ובוצעה תרגולת לפתיחת המקלטים בשיתוף עם פיקוד העורף (2010) והמקלטים נפתחו תוך 7-10 דקות ממתן ההוראה.

בנוסף על כך, הביקורת העירה כי אם וכאשר יעלה הצורך בפתיחת מקלטים ציבוריים, נדרש לקבוע אחראי לכול מקלט לכול התקופה שבה יהיו המקלטים פתוחים לציבור.

3.8.3 הביקורת העירה כי הליך פתיחת המקלטים הציבוריים באמצעות פקחי מחלקת הפיקוח העירוני, ותפקידו של האחראי על המקלטים מרגע פתיחתם בשעת חירום אינו נכלל בנוהלי החירום העירוניים, וראוי לעדכן הנהלים בנושא זה.

3.8.4 על פי הנתונים המצויים בידי הביקורת, בבת ים 46 מוסדות חינוך בהם כ- 7,900 מ"ר שטחי מקלט ובנוסף עוד 1,100 מ"ר שטחי מרחבים מוגנים. שטחי מיגון אלו נותנים מענה מיגוני בעת חירום לכ-90% מכלל תלמידי בתי"ס בעיר. לכ-10% מכלל תלמידי בתי"ס אין מענה מיגוני (כ-1,747 תלמידים המפוזרים ב-10 מוסדות לימוד).

במוסדות לימוד אלו, במידה שבעת חירום יתקיימו לימודים, יש לקיים משמרת שנייה על מנת לספק מענה מיגוני הולם לכלל התלמידים. לדברי מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום, רמת המודעות והמוכנות של בתי"ס לנושא המיגון הינה טובה, והדבר משתקף בסיכומי תרגיל התגוננות ארצי במוסדות חינוך שנערך בחודש מרץ 2011. יחד עם זאת, לדבריו, נדרש לשפר את רמת התחזוקה של מקלטים, והדבר מצריך את תקצובם באותה הרמה כמו שמתקצבים המקלטים הציבוריים.

3.8.5 בכול הכרוך בתחזוקת המקלטים במוסדות החינוך הביקורת מצאה כי נושא זה אינו מתוקצב כפי שמתקצבת תחזוקת המקלטים הציבוריים. כמו כן בהסתמך על תקני הג"א נדרשים בבת ים ע"פ התקן 2 עובדים לתחזוקת כלל המקלטים הציבוריים והמקלטים במוסדות החינוך, בעוד שבפועל קיים עובד אחד בלבד.

לדברי מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום, ללא כ"א ותקציב מתאימים אין לו את היכולת לפקח באופן מלא ולטפל בתחזוקה הנדרשת במקלטי מוסדות החינוך. (יצויין כי בחודשי החורף ניתנת עזרה בכ"א מאגף חופים לטובת תחזוקת מקלטי מוסדות החינוך), אולם הדבר אינו מאפשר טיפול שוטף וסדיר בכול המקלטים.

היערכות העירייה לשעת חירום

3.8.6 עוד באותו נושא, הביקורת מצאה כי כול נושא מקלוט גני הילדים "נופל בין הכיסאות". מנהל מחלקת הביטחון ושירותי החירום אינו תופס עצמו כאחראי לנושא זה, זאת משום שבמצבת כוח האדם הקיימת והתקציבים העומדים לרשותו אין לו את היכולת לתת מענה הולם לצורכי המיגון. כמו כן נושא זה היה מצוי בעבר באחריות מחלקת המשק.

בפועל, 25 גני ילדים מתוך 120 כיתות גן אין בהם כול מרחב מוגן. בשאר הגנים קיימים בתוך הגנים שטחים המוגדרים כמקלט, אולם לא ברור ולא נערכה בדיקה מסודרת האם הם עומדים בסטנדרטים המקצועיים הנדרשים למיגון, כמו, למשל, חלקם של הגנים שבהם שטחי הממ"דים בוודאות אינם עומדים בתקן הנדרש המינימאלי של חצי מ"ר לילד, כשבפועל, מרחבים אלה משמשים, במרבית הגנים, כמחסנים לאחסון הציוד של הגן. לפיכך, ברור הוא שבהעדר מיגון מתאים לא ניתן יהיה לקיים לימודים בגנים בעת חירום.

3.8.7 הביקורת הצביעה על העובדה כי בכול הכרוך במיגון מבני מוסדות ציבור בעיר בת ים ואשר נמצאים באחריות העירייה (מתנ"סים, מרכזי יום לקשיש, מעונות יום וכול'), אין למעשה כול מידע מרוכז היכן קיימים מקלטים/מרחבים מוגנים, מהו מצבם התחזוקתי והאם הם עומדים בתקינה הנדרשת. אין כיום כול גורם עירוני שאחראי לאיסוף המידע וטיפול בכל הנדרש.

3.8.8 בשיחה שקיימה הביקורת עם סמנכ"ל תפעול בנושאים אלו הובהר ע"י סמנכ"ל תפעול באופן חד משמעי כי האחריות הכוללת על נושא המקלוט בעיר מוטלת על מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום. לדבריו, נמצא כיום בתהליכי אישור תב"ר בסדר גודל של 250,000 ₪ לתחזוקת מוסדות חינוך, זאת בנוסף ל-500,000 ₪ שהוקצו לרכישת מחסנים בגני הילדים לאחסון הציוד שכיום עדיין מאוחסן במקלטים בגני הילדים (באותם גנים בהם קיים מקלט/מרחב מוגן). באשר לתקן כ"א הנדרש לתחזוקת מקלטים, תיבחן על ידו מול הנהלת העירייה האפשרות לקליטת עובד תחזוקה נוסף. כמו כן הורה סמנכ"ל תפעול למחלקת הביטחון ושירותי חירום לבצע סקר ולאסוף את כול המידע הרלוונטי לנושא המקלוט, הקיים או שאינו קיים, במוסדות ומבני הציבור בעיר, וזאת לצורך המשך קבלת החלטות אופרטיביות בנושא.

3.9 הפעלת קבלנים בעת חירום

3.9.1 מבדיקת הביקורת נמצא כי קבלנים שנותנים לעיר מענה בעת רגיעה מרביתם הגדול לא יפעל בעת חירום בעירייה ולא יסייע בידה לטפל בפגיעה בתשתיות או הרס מבנים. הקבלנים אינם מרותקים משקית לעירייה, הם או עובדיהם וכן הכלים המשרתים אותם.

היערכות העירייה לשעת חירום

גם החוזים עליהם חתומים הקבלנים אינם מסדירים באופן ברור את המשך קבלת השירותים בשעת חירום.

דבר זה הינו קריטי ביותר בכול הכרוך בהעסקת קבלני מסגרת (קבלני פיתוח), שאמורים לתת בשעת חירום את המענה לפגיעה בתשתיות כבישים ומדרכות, פינוי הריסות וכו'. במהלך הביקורת קיים מנהל אגף שפע דיון בנושא זה. סוכם כי במסגרת פרסום מכרז המסגרת החדש לבחירת קבלנים בכול התחומים בנושא תחזוקת העיר, יוכנסו סעיפים בחוזים שיסדירו את קבלת השירותים הניתנים על ידם גם בעת חירום, ובכלל זה גם ריתוק משקי לטובת עיריית בת ים של כ"א וכלי צמ"ה של הקבלנים.

3.10 תאגיד המים העירוני "מי בת ים"

3.10.1 מממצאי הביקורת עולה כי תאגיד המים העירוני מצוי בכשירות טובה ובמוכנות למשברי מים ולמצבי חירום. הדברים עולים מסיכום תרגילים וביקורות שבהם נבחן התאגיד מדי שנה.

לתאגיד יכולות טובות מבחינה תשתיתית לקיים את נורמות הספקת המים לאוכלוסייה, כנדרש ממנו במצבי החירום השונים, ולבעלי התפקיד השונים מודעות רבה לחשיבות שיש לייחס לנושא היערכות בחירום והדברים באים לביטוי, בין השאר, גם בטיפול התאגיד בתיקון ויישום ממצאים ולקחים שעולים בביקורות ובתרגילים בהם נמדד ונבחן התאגיד.

קיים שיתוף פעולה מלא וטוב בין התאגיד והעירייה, אולם הביקורת ציינה כי נדרש להסדיר ולהגדיר את יחסי הגומלין בין העירייה לתאגיד, חלוקת הגזרות ותחומי האחריות בטיפול של כול אחד משני הגופים באמצעות נוהל עבודה או מסמך יסוד עליו יחתמו במשותף מנכ"ל התאגיד ומנכ"ל העירייה - כול זאת כנדרש בחוזר מנכ"ל משרד הפנים 4/2009.

3.10.2 סיכומי הביקורות והתרגילים בהם נבחן ונמדד התאגיד בהערכתו לעת חירום, מצביעים גם על מספר ליקויים אותם יש להסדיר, כמו, למשל, השלמת מלאי צנרת ואביזרים, כך שיעמדו בהגדרות המינימום של מל"ח וטיפול והשמשת דיזל גנרטורים בבארות מים ובמכוני ביוב.

3.11 תכנית עבודה

3.11.1 נמצא כי היעדים והמשימות להיערכות העירייה לעת חירום, כפי שהוגדרו בתכניות העבודה השנתיות של חטיבת התפעול לשנים 2009 ו-2011, נוסחו באופן כללי ובלתי מדיד. היעדים לא קיבלו כול ביטוי בטבלת המשימות ואין בצידם סעיף תקציבי למימושם.

היערכות העירייה לשעת חירום

יחד עם זאת, בשנת 2011, בוצעו משימות שלא נכללו כלל ביעדים, כגון שדרוג מרכז ההפעלה, מעבר לעבודה במכלולים והצטיידות באמצעי מחשוב וקשר, ושלא הוכללו בטבלת המשימות ובלא שתוקצבו מראש.

3.12 מחסני חירום

3.12.1 נבדק בביקורת ונמצא כי מחסני החירום מאורגנים, מסודרים ומכילים את הציוד הנדרש להפעלת מרכזי פינוי וקליטה ולפריסת חפ"ק. הביקורת העירה כי ראוי לשקול פינוי ציוד ואמצעים ישנים המאוחסנים במקום, שאין בהם כול צורך וברור שלעולם לא יהיו בשימוש.

3.13 נוהלי עבודה

3.13.1 ע"פ תיק האב להפעלת רשות מקומית בחירום, יש להכין נוהלי עבודה על בסיס המבנה הארגוני ותפיסת ההפעלה של הרשות, כמפורט:

3.13.1.1 נוהלי הפעלה של מטה החירום הרשותי ומרכז ההפעלה.

3.13.1.2 נוהלי עבודה של המכלולים במטה הרשותי.

3.13.1.3 נוהלי עבודה של האגפים/מחלקות בתוך המכלולים.

3.13.1.4 נוהלי העבודה של צוותי ההתערבות, התקרית ומטות ההפעלה האזוריים.

3.13.2 המחלקה לביטחון ושירותי חירום הכינה נהלים (5) והוראות עבודה (9) בקשת רחבה של נושאים תפעוליים שונים המסדירים את פעילותה בשעת חירום, בחלקם בהרחבה מעבר לנדרש בתיק האב. יחד עם זאת, בראייה כוללת של הנדרש ע"פ תיק האב להפעלת רשות מקומית בחירום אל מול הנהלים והוראות העבודה שהכינה המחלקה לביטחון ושירותי חירום, נמצא כי יש צורך להכין הוראות עבודה נוספות, כמפורט:

3.13.2.1 מכלול תכנון ומידע - חסרים נהלים בנושא הנדסה.

3.13.2.2 מכלול קהילה - למעט הוראות עבודה בנושא קליטת אוכלוסייה במתקני פינוי וקליטת אוכלוסייה במתקני קליטה, חסרות הוראות עבודה בנושא טיפול בחללים/צוותי הודעה למשפחות/מכון פתולוגי/אתר דחק/מרכז מידע/צוות רב מקצועי וכו'. כמו כן חסרות הוראות עבודה בנושא חינוך.

3.13.2.3 מכלול שפע - למעט מזון, חסרות הוראות עבודה המסדירות את כול שאר הפונקציות הכלולות במכלול (חשמל, תברואה, תחבורה, היסעים, דלק, רכש והספקה).

היערכות העירייה לשעת חירום

3.13.2.4 מכלול תפעול - חסרות הוראות עבודה להסדרת הפעילות בחירום של כול הפונקציות הכלולות במכלול זה (ביטחון, פיקוח עירוני, בריאות, איכות הסביבה).

3.13.3 הביקורת העירה כי יש צורך לתקן ולהתאים למציאות את הוראת העבודה העוסקת בהפעלת לשכות להפעלת מתנדבים בשעת חירום.

3.13.4 עוד העירה הביקורת כי יש צורך להכין ולשבץ בקובץ הנהלים העירוני נוהל עבודה המסדיר מעבר מדורג ממצב שגרה לכול אחד ממצבי החירום ואת סדר הפעולות המתבקשות בכול אחד מהמצבים.

3.14 הביקורת ממליצה:

- א. לכנס את ועדת המלי"ח העירונית בתדירות הנדרשת על פי החוק.
- ב. לטפל באופן מסודר יותר בכול הכרוך במעקב, בקרה, טיפול ויישום לקחי תרגילים וביקורות הנערכות בעירייה בנושא ההיערכות לשעת חירום. במסגרת זו, יש להוסיף למסמך סיכום התרגיל/ביקורת, בנוסף לליקויים/הערות/המלצות לשיפור העולות בסיכום, גם לויז' לביצוע, על מי מוטלת האחריות לביצוע, יישום ודיווח ומי מנהל את הבקרה אחר ביצוע המטלות כפי שנקבעו.
- ג. לוודא המצאת עותק מתיקי התכנון לידי בעלי התפקיד הייעודיים תוך מתן הנחייה כי על בעל התפקיד מוטלת האחריות לאיסוף הנתונים ברגיעה ולשילובם בתיק.
- ד. לטפל בכול הליקויים/הערות עליהם הצביעה הביקורת בבדיקת תיקי התכנון, כמפורט:

מזון

1) לבחון האם קיים צורך להגדיל את תקן כ"א ורכבים בחירום שיעמדו לרשות הממונה על המזון, וזאת על מנת לשנע מזון למתקנים/אוכלוסייה שהעירייה תידרש לספק בהם מזון. (לדברי רכז המלי"ח העירוני, קיימת קביעה שכול הרכב העירוני במחלקת המשק יוקצה למשימות על פי צרכים וסדר עדיפויות שייקבע).

כוח (חשמל)

2) להשלים בתיק התכנון את המידע והנתונים החסרים: מקום הימצאות מפתחות למרכזיות מאור ולארונות הפיקוד של הרמזורים, הוראות להפעלה והפסקת מרכזיות מאור רחובות, תכנית סכמטית של כול הרמזורים בעיר ומקור הזנתם.

היערכות העירייה לשעת חירום

- 3) לפעול, ככול האפשר, לריתוק משקי של בעלי התפקידים הנותנים את שירותי התחזוקה לרמזורים בבת ים.
כ"א ומתנדבים
- 4) לפעול ולהגדיל את מצבת המתנדבים מעבר למספרם הידוע כיום.
- 5) לתכנן את שילובם של בני הנוער (כיתות שישיות/שביעיות) לפעילות בשעת חירום ולוודא כי תיק התכנון מכיל את התכנון הבסיסי להפעלתם, כנדרש על פי הוראות מל"ח. (בוצע במהלך הביקורת).
פס"ח
- 6) "להחיות" את ועדת המשנה לפס"ח, ולקיים פגישות עבודה כנדרש על פי תיק האב להפעלת רשות מקומית בחירום והוראות מל"ח, וזאת במטרה לתכנן, לארגן, ולהכשיר את מערך הפינוי וקליטת אוכלוסייה במרכזי הפינוי והקליטה, ובהיערכות לטיפול בחללים בשטח העיר.
- 7) לבחון התקנת התשתית הנדרשת בתחנת ריכוז חללים, זאת בכפוף ליכולת התקציבית של העירייה.
- 8) במסגרת תרגיל "נקודת מפנה 6", שיערך בשנה הבאה, ובהתבסס על לקחי תרגילים וביקורות עבר, יש לקיים תרגיל "רטוב" של פתיחת מרכז פינוי/קליטה ולשלב בו את מירב בעלי התפקידים שיתפקדו בחירום בנושא זה.
- ה. לשקול קיום תרגיל היערכות לחירום בתרחיש של קריסת מערכות הקשר והמחשוב בשל פגיעה פיזית בתשתיות, ואשר יצריך את מרכז ההפעלה לשנות את תצורת העבודה אליה הורגל עד כה.
- ו. לקבוע מראש אחראי לכול מקלט ציבורי שיהיה נוכח במקום כנציג הרשות, מרגע פתיחתם של המקלטים לרשות הציבור.
- ז. לכלול בנוהלי החירום העירוניים את הליך פתיחת המקלטים הציבוריים באמצעות פקחי מחלקת הפיקוח העירוני, וכן את תפקידם של האחראים על המקלט לאחר פתיחתו בשעת חירום.
- ח. לבצע סקר לאיסוף המידע בדבר המיגון והמקלוט הקיים (או שאינו קיים), ומצבו התחזוקתי, במוסדות הציבור השונים הפרוסים ברחבי העיר והמצויים באחריות העירייה. על בסיס הנתונים שייאספו, מנהל מחלקת הביטחון ושירותי החירום יוודא ביצוע פעולות התחזוקה המתבקשות בכול שטחי המיגון והמקלוט שאותרו.

היערכות העירייה לשעת חירום

- ט. סמנכ"ל תפעול יבחן להטיל על מחלקת הביטחון ושירותי חירום את האחריות הכוללת לתחזוקת מקלטים ומרחבים מוגנים בכול מוסדות הציבור בעיר, מוסדות החינוך בעיר ובגני הילדים, ולתקצבם בהתאם.
- י. לבצע סקר ובדיקה בגני הילדים בהם קיימת תשתית של מרחב מוגן, האם היא עומדת בסטנדרטים המקצועיים הנדרשים למיגון. על בסיס התוצאות יש לשקול העמדת התקציב הדרוש למיגון הגנים.
- י"א. סמנכ"ל תפעול יבחן את האפשרות לתוספת עובד תחזוקה אחד נוסף לצורך תחזוקת המקלטים במוסדות הציבור ובמוסדות החינוך בעיר, זאת כמתבקש מתקני כ"א הנדרשים לנושא זה, כפי שעולה מהצעת תקציב הג"א מקומי.
- י"ב. במסגרת מכרזי המסגרת החדשים שעורכת העירייה, יש למצוא קבלנים שיחתמו על הסכם התקשרות עם העירייה ויתנו לה מענה גם בשעת חירום, ולרתקם משקית לעירייה.
- י"ג. להשלים את הנהלים/הוראות העבודה העירוניים בהתאמה לנדרש על פי תיק האב להפעלת רשות מקומית בחירום. כמו כן יש להוסיף בקובץ נוהלי העירייה נוהל נוסף המסדיר את מעבר העירייה ממצב שגרה למתכונת עבודה בחירום באופן מוסדר ומדורג ובהתאמה למצבי הכוננות השונים.
- י"ד. לפנות ציוד ואמצעים ישנים שאין בהם כול צורך, ממחסני החירום.
- ט"ו. להגדיר בתכנית העבודה השנתית של חטיבת התפעול את היעדים המוצבים להשגה באופן מדיד ולתת לכול יעד ביטוי בטבלת המשימות עם סעיף תקציבי מתאים.
- ט"ז. להסדיר ולהגדיר את יחסי הגומלין בין העירייה לתאגיד המים, חלוקת הגזרות ותחומי האחריות בטיפול של כול אחד משני הגופים באמצעות נוהל/הוראת עבודה שייחתם במשותף ע"י מנכ"ל התאגיד ומנכ"ל העירייה, כנדרש בחוזר מנכ"ל משרד הפנים 4/2009.

פירוט עיקרי הממצאים:

4. ועדת מל"ח עירונית

4.1 כללי

4.1.1 בדיני הרשויות המקומיות נקבע כי על מועצת הרשות המקומית לבחור ועדה להכנת המשק לשעת חירום ולהפעלתו בשעת חירום, וכי בראש הוועדה יעמוד ראש הרשות המקומית.

4.1.2 בתיקי האב ובנוהלי מל"ח נקבעו תפקידי ועדת המל"ח המקומית הן לעת רגיעה והן בשעת חירום, ואשר עיקריהם: ברגיעה - להכין תיקי נתונים בנושא מל"ח של הרשות, לקבוע נהלים שיאפשרו מעבר ממצב רגיעה למצב "הפעלה" של מל"ח, ריתוק כ"א, הכנת תשתיות ומערכות מידע, מלאים ומתקנים, הכנת נוהלי עבודה למטה החירום הרשותי, תרגול המערכת והבטחת כשירותה.

בחירום - המשך הפעלת הרשות ככול האפשר כמו ברגיעה, קביעת מדיניות והנחיות למטה החירום בכול הקשור להבטחת ההספקה של מוצרים ושירותים חיוניים לתושבי העיר, לסייע ככול האפשר להבטחת המשך פעילותם של מפעלים חיוניים בעיר, לגבש דרכים ואמצעים לטיפול באוכלוסייה בהתאם למדיניות הממשלה, הנחיות מל"ח, פיקוד העורף וגורמים אחרים.

4.2 הרכב הוועדה

4.2.1 הרכב ועדת מל"ח ברשות אינו נקבע על פי יחסי הכוחות במועצה וראש הרשות ראשי למנות לוועדה כול מי שלדעתו מוכשר למלא בה תפקיד. על פי המפורט בתיקי האב ובנוהלי מל"ח, חברי ועדת מל"ח מקומית ימונו מקרב המנהלים הבכירים ברשות והם יכללו, מעבר לראש הרשות המשמש כיו"ר הוועדה את מנכ"ל הרשות, ראש המטה, מרכז הוועדה (רכז מל"ח עירוני), גזבר הרשות, היועץ המשפטי (לפי הצורך), ראשי המכלולים במטה החירום, יו"ר ועדת משנה לפס"ח. כמו כן יהיו נוכחים בדיוני הוועדה נציגי צה"ל, משטרת ישראל וכיבוי אש.

4.2.2 בהסתמך על הרכב חברי ועדת המל"ח, כפי שהומצאה לביקורת ע"י רכז המל"ח העירוני, הביקורת מציינת כי באופן כללי, הרכב הוועדה תואם את הנדרש. יחד עם זאת, הרכב הוועדה אינו כולל את הגזבר והיועץ המשפטי, כנדרש ע"פ נוהלי מל"ח. רכז המל"ח מסר לביקורת כי יפעל לצרף את הגזבר כחבר ועדה.

4.3 מינוי חברי ועדת מל"ח עירונית

4.3.1 יו"ר ועדת המל"ח אמור למנות בכתב מינוי כול אחד מחברי ועדת המל"ח. מבדיקת הביקורת נמצא כי מתוך 23 חברי ועדת המל"ח בבת ים, רק ל- 10 חברי ועדה נמצאו כתבי מינוי כנדרש, חלקם מונו ע"י ראש העיר הקודם. כנדרש בהוראות מל"ח, עותקי המינויים נשלחו לרמ"ט מל"ח המחוזי. לאור הערות הביקורת, פעל רכז המל"ח עוד במהלך הביקורת להוצאת כתבי מינוי מחודשים לכול חברי ועדת המל"ח בחתימת ראש העיר.

4.4 התכנסות ועדת המל"ח

4.4.1 לפי פקודת העיריות, על ועדת מל"ח, שהיא "ועדת חובה", להתכנס לפחות אחת ל- 3 חודשים, ובישיבותיה היא אמורה לדון במכלול הנושאים שבאחריותה בעת רגיעה ולקדם אותם.

4.4.2 הביקורת מצאה כי התדירות בה מתכנסת ועדת המל"ח אינה עונה על הנדרש בפקודת העיריות. מהפרוטוקולים של דיוני הוועדה, כפי שהומצאו לביקורת עולה כי בשנת 2008 התכנסה הוועדה פעמיים, פעם אחת בשנת 2009, פעמיים בשנת 2010, ופעם אחת בשנת 2011 (נכון לחודש אוגוסט 2011).

4.4.3 לדברי רכז מל"ח, כינוס הוועדה אחת לשלושה חודשים כנדרש בחוק ורק לצורך הפרוטוקול הינו חסר טעם. יש מקום לקיים ישיבות רק במידה שעל הפרק עומדים נושאים שיש לדון ולטפל בהם ולהתעדכן, כך שהישיבה תהיה בעלת תוכן מהותי וענייני.

5. תיקי התכנון לבעלי תפקידים בוועדת המל"ח המקומית

5.1 כללי

5.1.1 נוהלי מערך המל"ח ברשות המקומית כוללים קבצי הנחיות מקצועיות (קונטרסים) לבעלי התפקידים השונים בוועדת המל"ח. תיקי התכנון אמורים לשקף את הקונטרס ועדכונים אמור להיעשות באופן שוטף ברגיעה ע"י בעל התפקיד ורכז המל"ח בבת ים.

5.1.2 הביקורת בדקה באופן מדגמי מספר תיקי תכנון לבחינת תוכן התיק ועדכונו אל מול הנדרש בקונטרסים.

5.2 עדכון שוטף של תיקי התכנון

5.2.1 על פי נוהלי מל"ח, האחריות לאיסוף הנתונים ברגיעה ושילובם בתיקי התכנון הייעודיים מוטלת על ראשי המכלולים ואחראי התחומים המופקדים על תחומי הפעילות של מל"ח, כול אחראי לגבי תחום אחריותו הייעודי לצורך הכנת הנתונים ועדכונם השוטף.
עוד נקבע כי תיקי הנתונים טעונים אישור של יו"ר/רמ"ט ועדת מל"ח מקומית, וכי על מרכז ועדת המל"ח להיפגש בשוטף עם ראשי המכלולים לצורך איסוף ועדכון הנתונים המשתנים ברשות, לעדכון המחשב והכנת תיקי הנתונים (ב- 2 עותקים).

5.2.2 הביקורת מציינת כי בעיריית בת ים קיימים תיקי תכנון כנדרש ותכולתם, באופן כללי, זהה ועונה על הנדרש כמפורט בקונטרסים. יחד עם זאת, הביקורת מעירה כי תיקי התכנון אינם מצויים ברגיעה בידיהם של ראשי המכלולים או בעלי התפקיד האחראים לתיק בחירום. התיקים מצויים במשרדו של רכז ועדת המל"ח ומשיחה עמו עולה כי עדכון הנתונים השוטף מתבצע לרוב רק לפני תרגילים עירוניים כשהתיק נמסר לידיו של בעל התפקיד האחראי. בנוסף על כך, הביקורת לא מצאה כול ראייה לכך שתיקי התכנון מקבלים את אישורו של יו"ר/רמ"ט ועדת מל"ח המקומית.

הביקורת מעירה כי יש טעם לפגם בכך שתיקי התכנון אינם מצויים דרך קבע בידי ראשי המכלולים/בעלי התפקיד האחראים לנושא בחירום. טבעו של דבר הוא שהעיסוק בפעילות השוטפת היומיומית נתפס כדחוף יותר ודוחק לשוליים את העיסוק בחירום. להימצאות תיקי התכנון דרך קבע בידי בעלי התפקיד האחראים לנושא בחירום יש חשיבות רבה, הן בשל ההיבט הפסיכולוגי של קבלת האחריות לנושא, והן בשל נגישותם לנתונים והיכולת לעדכן דרך קבע ובאופן שוטף את תיקי התכנון בחירום ולא רק לפני ביקורות או תרגילים.

5.2.3 לדברי רכז המל"ח העירוני, אכן ראוי יהיה באם תיקי התכנון יימצאו גם ברשות כול אחד מחברי ועדת המל"ח העירונית, שלו תפקיד בחירום, והם יעדכנו אותם בשוטף.

באשר לאישור תיקי התכנון ע"י רמ"ט מל"ח, לדבריו התיקים נבדקים במסגרת ביקורות הכוננות המתבצעות ע"י נציגי המשרדים הייעודיים, ומעולם לא ניתן אישור רמ"ט מל"ח לתיק תכנון.

5.3 תיק תכנון מזון

5.3.1 עדכון הנתונים בתיק תכנון מזון מתבצע, בממוצע, אחת לשנה.

היערכות העירייה לשעת חירום

- 5.3.2 באופן כללי, תכולת תיק תכנון המזון תואם את הנדרש על פי הקונטרס. יחד עם זאת, לביקורת מספר הערות, כמפורט:
- 5.3.3 לתיק התכנון מצורפת כנדרש הוראת העבודה העירונית לעניין הספקת מזון בעת חירום המעודכנת לתאריך 1.3.09.
- קיים עדכון להוראה זו מתאריך 23.6.09 ויש להחליף את התאריך ולעדכן את התיק בהתאם.
- 5.3.4 לתיק התכנון מצורפת כנדרש רשימת סיטונאי וקמעונאי מזון בעלי רישיון, מבוסס על נתוני דוח המחלקה לרישוי עסקים.
- הביקורת ציינה כי לא נחתם כול הסכם עם אחד או יותר מהספקים שישדיר בעת חירום את הספקת המזון על פי צורכי העירייה.
- לדברי האחראית לנושא בוועדת המל"ח המקומית, הוכן "שלד" הסכם, לא חתום, רק במצב חירום ועל פי הצורך יחתם על ידי מורשי החתימה בעירייה מול אחד או יותר מספקי המזון.
- 5.3.5 לתיק התכנון מצורפת רשימת מפעלי המזון הטרי, קייטרינג (4 מטבחים/ספקי מזון חם), הניתנים להפעלה ע"י הרשות המקומית בשעת חירום. כושר ייצור המנות ליום של עסקים אלו עומד על 12,400 מנות ליום.
- הביקורת מצינת כי על פי המצויין בתיק התכנון, לאף אחד מארבעת עסקים אלו אין אישור תברואי.
- בנוסף על כך, אין כול הסכם עם אחד או יותר מעסקים אלו, להספקת מזון חם בעת חירום (למשל, למרכזי פינוי וקליטה).
- לדברי האחראית לנושא בוועדת המל"ח המקומית, בעלי העסקים אינם מוכנים להתחייב מראש. מענה, אם וכאשר יעלה הצורך, יינתן על פי היכולת העסקית שלהם.
- לביקורת לא ברור מדוע לא צורפו לרשימת ספקי המזון בתיק התכנון גם אולמות השמחה, ויש כאלה 4 בבת ים. הסבירות לקיומן של שמחות בעת חירום הינה מועטה ביותר וניתן לנצל במידת הצורך גם את הפוטנציאל הקיים של אולמות השמחה להכנת המזון.
- 5.3.6 תקן כוח האדם בחירום, מקצה לטובת נושא המזון 3 עובדים - מנהל, סגן ומזכירה.
- הביקורת מעירה כי התקינה הקיימת אינה נותנת מענה לכמות העובדים שתידרש לחלוקת המזון בחירום, ולכלי הרכב והנהגים שיידרשו לשנע את המזון ממקום הכנתו למרכזי הקליטה/פינוי.

היערכות העירייה לשעת חירום

לדברי רכז המל"ח העירוני, הנושא אינו בר תקנון. בשעת חירום יאוחר כוח אדם בין באמצעות מתנדבים ובין באמצעות עובדי עירייה שלא משובצים לתפקיד לצורך חלוקת מזון.

5.4 תיק תכנון דלק

5.4.1 נבדק ונמצא כי תיק התכנון מכיל את כול טבלאות הנתונים, על כול פרטיהם, כנדרש על פי קונטרס מל"ח בנושא.

5.5 תיק תכנון כוח (חשמל)

5.5.1 נבדק ונמצא כי באופן כללי, תיק התכנון מכיל מידע וטבלאות נתונים כנדרש על פי קונטרס מל"ח לנושא החשמל. יחד עם זאת, לביקורת גם הערות, כמפורט:

5.5.2 תיק התכנון מכיל מידע ונתונים על דיזל גנרטורים שכלל אינם מצויים באחריות מחלקת החשמל ויש להסירם מתיק התכנון.

5.5.3 תיק התכנון כולל כנדרש על פי הקונטרס מפת מאור רחובות, כולל רשימת מרכזיות המאור וכתובתן.

על פי הקונטרס, נדרש לצרף לתיק התכנון גם הוראה בכתב להפעלה והפסקת המערכת, אולם נמצא כי תיק התכנון אינו כולל האמור. לדברי מנהלת מחלקת החשמל, אין הוראות ספיציפיות להפעלת המערכת.

5.5.4 חסר בתיק התכנון מידע היכן נשמרים מפתחות למרכזיות מאור ולארונות הפיקוד של הרמזורים.

לדברי רכז המל"ח העירוני, מפתחות המרכזיות מצויות בידי מנהלת מחלקת החשמל, ובאשר לארונות פיקוד רמזורים, לדברי מנהל מחלקת תאום ובקרה באגף שפע, המפתחות מצויים בידי החברה המתחזקת את הרמזורים.

5.5.5 תיק התכנון אמור לכלול תכנית סכמטית שמתארת את כול הרמזורים בתחום השיפוט של הרשות המקומית, מקור הזנתם והספקה אלטרנטיבית, אם קיימת (דיזל גנרטור) ושם החברה שהתקינה ומתחזקת את הרמזורים. נמצא כי תיק התכנון מכיל רשימה מסודרת של כול הצמתים בהם יש ארונות פיקוד, אולם אין בנמצא תכנית סכמטית מלאה כנדרש.

5.5.6 רשימת הצמתים/ארונות הפיקוד של הרמזורים בתיק התכנון כוללת גם את שמות בעלי התפקידים של חברת אי.פי.אי. תנועה ובקרה הנותנת את שירותי התחזוקה לרמזורים בבת ים. שני בעלי התפקידים, כמצויין בתיק, אינם פטורי גיוס.

5.6 תיק תכנון כ"א

5.6.1 נבדק ונמצא כי תיק תכנון כ"א מכיל באופן כללי את המידע והנתונים כנדרש ע"פ קונטרס מל"ח לנושא זה.

נכון למועד הביקורת, תקן כ"א של עיריית בת ים לעת חירום עומד על 710 משרות, בפועל מאויישות 700 משרות, מתוכן כ- 100 משרות של מגוייסי חוץ, מאומנים ומשובצים המופיעים בדוחות משרד העבודה והם חלק ממערך המל"ח העירוני. רכז מל"ח פועל לאיוש המשרות החסרות. הנתונים מבוססים על דוח השוואת תקני משרד העבודה מול הרשות והם נכונים לסוף חודש אפריל 2011.

5.6.2 בנוסף לתקנים אלו, דוח תקני משרד העבודה מפרט עוד 136 תקנים, מפקידים שונים המוגדרים כ-"תגבור", אולם אלה אינם מאויישים. לדברי רכז המל"ח העירוני, המדובר בתקנים שנקבעו בעבר על פי בקשת העירייה למשרד העבודה, הם חסרי משמעות כיום, ויש לפעול לביטול תקנים אלו.

5.7 מתנדבים

5.7.1 קונטרס מל"ח בנושא כ"א מסדיר את אופן הפעלת כ"א מתנדב בשעת חירום. הטיפול בכול נושא ההתנדבות מצוי באחריות החברה לתרבות פנאי וספורט, בתיאום עם המשנה למנכ"ל העירייה ומחלקת הביטחון.

5.7.2 בהסתמך על סיכום דיון מסוף חודש מאי 2011 של פיקוד העורף - קצין אוכלוסייה מחוז דן, ובהשתתפות כול הגורמים העירוניים הרלוונטיים לנושא קידום המוכנות בתחום המתנדבים בעיריית בת ים עולה כי סך הכול תמונת המצב של כ"א מתנדבים למתן מענה בחירום עומדת על 50 מתנדבים מטעם החברה לתרבות פנאי וספורט ו- 150 תלמידי כיתות י"ב, נכון לשנת הלימודים תשע"א (מתוך פוטנציאל של 1,000 תלמידים).

5.7.3 על פי הקונטרס, נדרשת העירייה להפעיל לשכות להכוונת מתנדבים בשעת חירום. העירייה מפעילה כנדרש בעת חירום לשכה להכוונת מתנדבים בכותר הפייס. הפעלה הלשכה תורגלה במסגרת תרגיל "נקודת מפנה 5", ומסיכום התרגיל עולה כי התרגולת הייתה טובה מאוד.

5.7.4 על פי הקונטרס, מערך המתנדבים בעת חירום נסמך גם על הפעלת בני נוער ברשות המקומית, תלמידי הכיתות הגבוהות במערכת החינוך. תיק תכנון כ"א אמור לכלול בתוכו טבלת תכנון משימות לבני נוער בשעת חירום. במהלך הביקורת הנושא הוסדר.

היערכות העירייה לשעת חירום

נבדק ונמצא כי אין כול תכנון משימות למתנדבים בטבלת התכנון, זאת למרות שעל פי הנתונים יש 150 בני נוער מתנדבים מכיתות י"ב.

5.7.5 לדברי רכז המל"ח העירוני, בשל אי הוודאות, יש קושי לתכנן ולהגדיר משימות למתנדבים, הואיל ולא ידוע בוודאות כמה מהמתנדבים אכן יתייצבו "ברגע האמת". לדבריו, ההערכה היא, שבמצבי איום של נפילת טילים בגוש דן, מספר המתנדבים יהיה מועט.

בנוסף על כך, לדבריו, על פי משרד החינוך נדרשת חתימת ההורים לצורך התנדבות והפעלה בחירום של התלמידים, מאידך, על פי משרד העבודה, ניתן על פי חוק לרתק החל מגיל 16 ועד 67, ללא צורך בחתימה.

5.8 תיק תכנון פס"ח - קליטת אוכלוסייה וטיפול בחללים בשעת חירום

5.8.1 תיק האב להפעלת רשות מקומית בחירום והוראות מל"ח, כמפורט בקונטרס פס"ח, מסדירים את הנדרש מהרשות המקומית ברגיעה ובחירום באמצעות ועדת המשנה המקומית לפס"ח, בכול הכרוך בתכנון, ארגון והכשרת מערך פינוי וקליטת אוכלוסייה במרכזי פינוי וקליטה, ואת ההיערכות הנדרשת לטיפול בחללים בתחום שטח השיפוט של הרשות.

הביקורת מציינת כי לא נמצאו פרוטוקולים המעידים על כינוסה של ועדת המשנה לפס"ח ועל דיונים בנושאים אלו האמורים לעמוד על סדר יומה של ועדת המשנה.

מנהלת אגף הרווחה, חברת ועדת המל"ח העירונית, הממונה על נושא הפס"ח, המשמשת בחירום כראש מכלול אוכלוסייה/קהילה במרכז ההפעלה העירונית, מסרה לביקורת כי אכן לא נערכות פגישות פורמאליות של ועדת המשנה לפס"ח, אולם הנושאים המצויים באחריות הוועדה מטופלים, בעלי התפקידים השונים בין אם בנושא פינוי וקליטה ובין אם בנושא הטיפול בחללים מתודרכים ועוברים השתלמויות מעת לעת, מכירים את תפקידם, ובאופן כללי נושאים שונים הקשורים לכול נושא פינוי וקליטת אוכלוסייה בחירום ולנושא הטיפול בחללים נדונים גם במסגרת ועדת המל"ח העירונית.

5.8.2 היערכות העירייה לשעת חירום בנושא פינוי וקליטת אוכלוסייה מבוססת על 4 מרכזי פינוי/השהייה לאוכלוסייה לתקופה קצרה ועל 11 מרכזי קליטה לאוכלוסייה לתקופה ממושכת.

נבדק ונמצא כי תיק התכנון מכיל את כול המידע הרלוונטי בנושא זה, כנדרש בקונטרס מל"ח.

5.8.3 7 מתוך 11 מרכזי הקליטה הינם בבעלות עירונית (בתי ספר, מתנ"ס) ו- 4 מצויים בבעלות פרטית (בתי מלון).

היערכות העירייה לשעת חירום

הביקורת מציינת כי בכול הקשור למתקני קליטה המצויים בבעלות פרטית, על פי נוהלי מל"ח, תפיסת המתקנים והפעלתם בשעת חירום תבוצע לאחר פרסום "צו תפיסה" למתקן בחתימת הממונה על המחוז במשרד הפנים על פי "חוק להסדר תפישת מקרקעין בשע"ח, התש"י-1949".

5.8.4 נמצא כי לעירייה אין הסכמים חתומים מול בעלי בתי המלון שאמורים לשמש בעת חירום כמרכזי קליטה.

רכז המל"ח העירוני הציג לביקורת מסמכים מהם עולה כי נעשתה פנייה מסודרת למלונות כולל המצאת נוסח חוזה. רכז המל"ח אף ערך ביקור במלונות במגמה לקדם הנושא, אולם למעט מלון אחד, שהודיע במפורש שאינו מעוניין בהתקשרות, שלושת המלונות האחרים לא התייחסו לפניית העירייה. המידע בנושא זה דווח על ידו, במסמך לרכז פס"ח מחוזי, והעירייה נענתה כי בעת חירום, יוצא על ידי משרד הפנים "צו תפיסה" אשר אמור לתת את המענה הנדרש ליכולת העירייה להשתמש במתקנים אלו על פי התכנון.

5.8.5 נבדק ונמצא כי לכול מתקני הפינוי והקליטה אישור תברואי כנדרש.

5.8.6 על פי קונטרס פס"ח, נדרשת הכנת תכנית לכלכלת המפונים השוהים במרכזי הפינוי/השהייה ובמרכזי הקליטה מרגע הגיעם למתקן.

תכנון הכלכלה מחייב את העירייה לפעילות מול ספקי מזון והסדרת הסכם התקשרות עמם, תכנון הובלת המזון למתקנים והגשתו למפונים, לרבות כלי אוכל והספקת מים סדירה.

כמפורט בסעיף 5.3.7, הביקורת מציינת כי תקן כ"א הקיים לשעת חירום אינו לוקח בחשבון ולא נותן מענה לצורך בכ"א וברכבים לשינוע המזון הנדרש לכלכלת המפונים למתקני פינוי/קליטה. כמו כן אין כיום כול הסכם חתום מול אף לא אחד מספקי המזון בעיר.

5.8.7 נבדק ונמצא כי לכול אחד ממתקני הפינוי/השהייה והקליטה קיים תיק מתקן מסודר המכיל בתוכו, בין השאר, תקן כ"א ורשימת כ"א המפעיל את המתקן, רשימת מחזיקי המפתחות של המתקן, תיאור המתקן, בעלי התפקידים והגדרת תפקידי הסגל, סדר פעולות ראשוניות לאחראי מתקן, ציוד המוקצה למתקן, נוהל הספקת מזון, נוהל רישום ודיווח על המפונים, אישור קבלת המתקן, טופס נזקים במתקן בעת החזרתו, דוח מצב יומי/רישום הנקלטים.

5.8.8 תיקי המתקן מצויים דרך קבע במשרדו של רכז המל"ח העירוני. הביקורת סבורה כי ראוי יהיה באם עותק התיק יהיה גם בידי של האחראי על המתקן בעת חירום.

5.9 מודיעין אוכלוסייה

5.9.1 על פי תיקי האב, על הרשות המקומית להכין תיק מודיעין אוכלוסייה ובו נתוני אוכלוסייה מפורטים לפי גילים, מיפוי מוסדות לאוכלוסייה בעלת צרכים מיוחדים ומיפוי אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים. כמו כן נקבע כי הרשות תכין מסד נתונים שיאפשר לשלוח מהמערכת הממוחשבת שלה מידע על האוכלוסייה באזור שקרה בו האירוע, שבעטיו יש להגיש לה סיוע. מידע זה אמור לשמש בסיס להכנת מסד נתונים שיימסר לגורמים חיצוניים בעת אירוע באזור.

5.9.2 הביקורת מציינת כי התוכנה המאפשרת את שליפת הנתונים כנדרש, אינה מותקנת עדיין במחשבי מכלול אוכלוסייה/קהילה במרכז ההפעלה. הנתונים, כאשר עולה הצורך, נמשכים מאגף הרווחה וכך נעשה בתרגיל האחרון ("מי בת ים"), שנערך בחודש יולי 2011. לדברי מנהלת אגף הרווחה, יו"ר ועדת פס"ח, נושא זה ידוע ומטופל. העירייה פועלת להתקנת התוכנה.

5.10 היערכות לטיפול בחללים

5.10.1 בעת חירום, עיריית בת ים נושאת באחריות לטיפול בחללים אזרחים שבתחום שיפוטה, באמצעות ועדת המשנה המקומית לפס"ח, תחנת ריכוז החללים, בית העלמין וצוות אישור זיהוי מקומי, ובסיוע יחידות פיקוד העורף, משטרת ישראל ונציגי המועצה הדתית/חברת קדישא המקומיים.

5.10.2 בהסתמך על דוח תקן כ"א בחירום של העירייה, התקנים לנושא הטיפול בחללים מאויישים. המשובצים לתפקיד הרגיש של טיפול בחללים עוברים השתלמויות בנושא, כמו, למשל, דצמבר 2007 ואוקטובר 2008 השתלמויות דו יומיות במסגרת זק"א, פברואר 2009 השתלמות זיהוי חללים, ולשנת 2012 מתוכננת על ידי משרד הפנים השתלמות שטח.

5.10.3 ע"פ הנדרש בקונטרס פס"ח, על הרשות המקומית לקבוע ולהכין תחנה לריכוז חללים. מבדיקה עם רכז המל"ח העירוני ועם האחראית לנושא הפס"ח בוועדת המל"ח העירונית, תחנת ריכוז החללים נקבעה באיצטדיון העירוני. הביקורת מציינת כי על פי הנדרש בקונטרס, יש להכין משטחים מתאימים לקליטת מכולות קירור להשהיית חללים וחיבורים לחשמל, אולם הכנות שכאלו לא בוצעו.

5.10.4 ע"פ נוהלי פס"ח, יש להכין תיק מתקן פס"ח - תחנת ריכוז חללים מקומית, המכיל בין השאר הוראות קבע לאחראי התחנה, הגדרות לבעלי התפקידים, הוראות לארגון ותפעול התחנה ודוגמאות טופסי ריכוז נתונים ודיווחים. נבדק ונמצא כי תיק כאמור מנוהל באופן תקין.

6. מרכז ההפעלה העירוני (מרה"פ)

6.1 בתיקי האב ובנוהל הכללי של מל"ח, נקבעו דרכי הארגון, ההיערכות והתפקוד של הרשות המקומית בעת חירום, ובין השאר, הצורך בהקמת מרכז שליטה ובקרה ממנו פועל מטה החירום של הרשות ובו מתכנסת ועדת המל"ח המקומית לניהול כלל ענייניה של הרשות בעתות חירום.

6.2 בהנחיות התכנון, בתיקי האב ובנוהל הכללי של מל"ח נקבע בנוגע למרה"פ: יש להקים את המרה"פ בדרך כלל במבנה מוגן או במקלט המאפשר למטה החירום לפעול גם בתנאי מלחמה בכול שעות היממה. רצוי שמבנה מרה"פ יהיה חלק מהבניין העיקרי של הרשות, או צמוד לו, ואם אינו חלק ממנו - שהמעבר אליו יהיה בשטח מוגן.

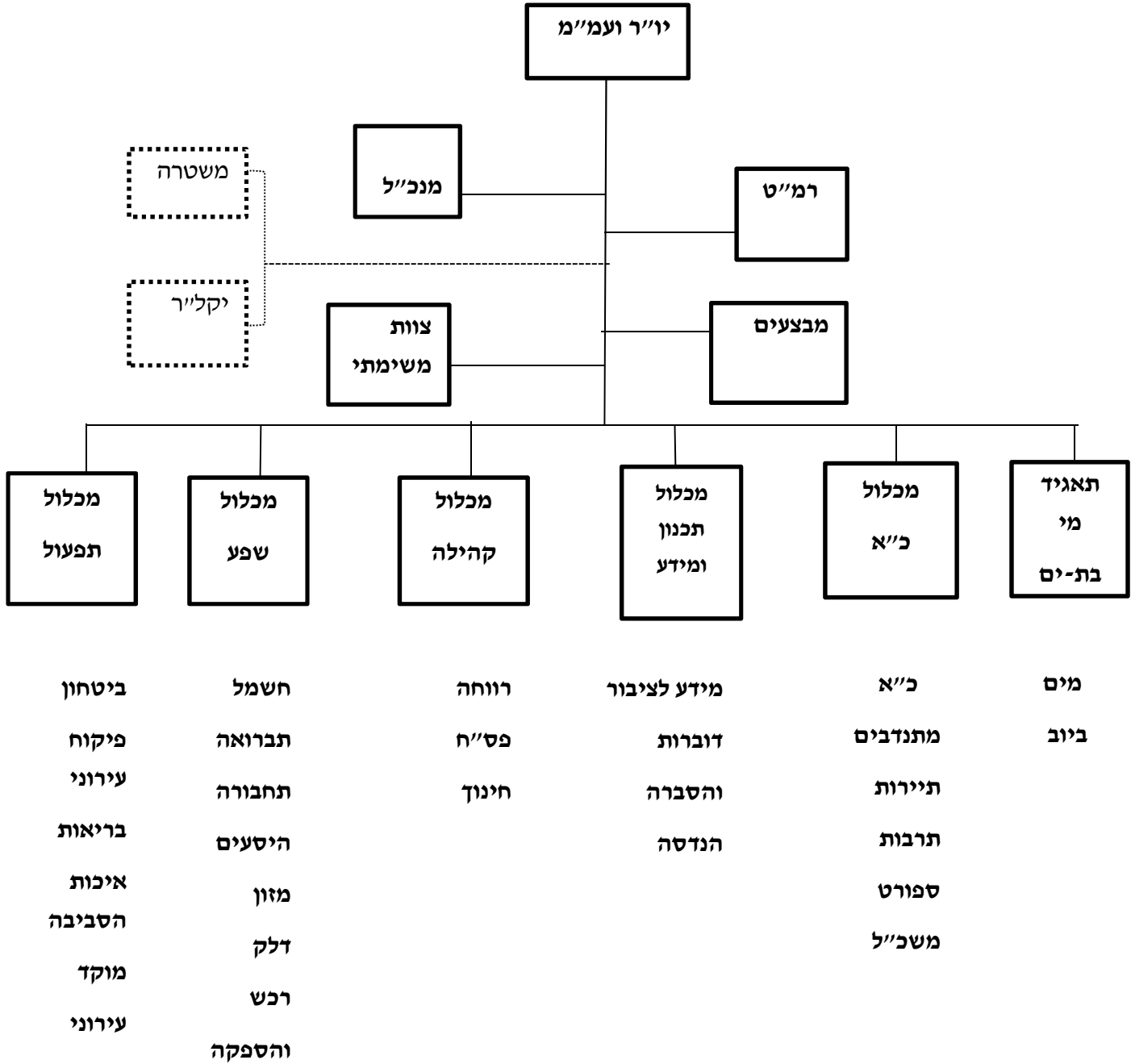
יש לשאוף שלכול מכלול במרה"פ יהיה חלל עבודה המאפשר לנהל בו את תמונת המצב ויש בו אמצעי קשר ואמצעים ממוחשבים, ובכלל זה גם למפקד היקל"ר שהינו חלק בלתי נפרד ממטה החירום של הרשות, ולתכנן ולארגן את מרה"פ כך שיהיו חדרים נפרדים לחמ"ל, לראש הרשות, למרכז הדיווח, למוקד, לכול אחד מהמכלולים, ליקל"ר ועוד.

6.3 מרכז ההפעלה בבת ים ממוקם במבנה תת קרקעי בשטח הרחבה שמחוץ לספרייה העירונית, היינו מרחק רב ממשרדי הרשות המקומית. עד לשנת 2010, מרכז ההפעלה לא היה מותאם לייעודו ולא עמד בסטנדרטים שנקבעו בהוראות מל"ח לשמש כאתר ממנו פועל מטה החירום הרשותי ואשר ממנו מופעל מערך המל"ח המקומי בחירום.

הדברים גם עלו ע"י אלוף פיקוד העורף במהלך סיכום תרגיל מוכנות רחב היקף (מאי 2010), שנערך בבת ים, בשיתוף פיקוד העורף ורשות החירום הלאומית כחלק מההיערכות העירונית לעת חירום ועיקריו, הצורך לפרוס במרה"פ ע"פ תפיסת המכלולים והכנת תשתיות התקשורת הנדרשות לכול בעלי התפקידים.

6.4 במהלך השנה שחלפה מאז, העירייה פעלה כנדרש לשדרוג ושיפוץ מרה"פ, הן במישור הפיזי והן במישור העמדת מערכות ההפעלה הטכניות/מחשוב/תקשורת וטלפוניה, במכלולים השונים, תוך התאמתם למבנה הארגוני שבו פועלת העירייה ברגיעה. מפורט להלן המבנה הארגוני של ועדת מל"ח מקומית בבת ים במכלולים:

מבנה וארגון מרכז ההפעלה העירוני בשעת חירום

היערכות העירייה לשעת חירום

סה"כ ההשקעה הכספית במרה"פ לצורך התאמתו לייעודו הסתכמה בשיעור של כ- 350,000 ₪ בשנים 2010 - 2011.

העירייה נמנעה מהשקעה כספית גדולה יותר מאחר שמרכז הפעלה חדש מתוכנן כחלק מהמבנה החדש של העירייה שאמור להיבנות במהלך ה- 5 השנים הקרובות.

6.5 בתרגיל "נקודת מפנה 5" (יוני 2011), הופעל מרה"פ בתצורה החדשה ומסיכומו עולה כי חלה "קפיצת מדרגה". העבודה במכלולים, תוך מחשוב מלא של הנתונים סייעה לשיפור והצגת נתונים אמינה. יחד עם זאת, עדיין נדרשות השלמת ציוד מחשובי ותוכנה.

6.6 תיק האב להפעלת הרשות המקומית בחירום, בפרק ז', "התכונות", מסדיר ביצוע הפעילות הנדרשת להכנת הפעלתו של מרכז ההפעלה בת ים. בין השאר, ביצוע בדיקה אחת ל- 6 חודשים של מערכת התקשורת, המחשוב והעזרים במרכז ההפעלה, כול זאת במטרה לוודא תקינותם ומוכנותם.

לדברי רכז המל"ח העירוני, המערכות נבדקות באופן שוטף על ידי איש התחזוקה האחראי גם על מחסני החירום, מערכת המחשוב וטלפונית נל"נים למוקד ולרמ"ט מל"ח נבדקות כול חודשיים, מערכות קשר נבדקות עם כול כניסה למרכז ההפעלה, וכזו מתבצעת כול שבוע לצורכי ניקיון, הפעלת משאבות ובדיקת תקינות חשמל. לדבריו, אין תיעוד לבדיקות המתבצעות, אם נמצאות תקלות, הן מטופלות בשוטף. הביקורת סבורה כי יש להסדיר ולגבות בנוהל מסודר (כתוספת לנוהל הקיים העוסק במרכז ההפעלה) את תהליך ביצוע הבדיקה, מי המבצע, כיצד והיכן מתועדת הבדיקה, מי מקבל דיווח תוצאות ומי מטפל ועוקב אחר תיקון ליקויים אם קיימים כאלה.

6.7 הביקורת מציינת כי יש להביא בחשבון גם תרחיש של נפילת קווי תקשורת ומחשוב במרה"פ בעת חירום, בין אם בשל פגיעה פיזית בתשתיות, ובין אם בשל קריסת מערכות הטלפוניה הסלולארית, כפי שהתרחש לא אחת בתקופת הפיגועים באוטובוסים, ולפיכך יש להיערך ולהתכונן גם לתצורת עבודה שונה, ידנית, הוצאת הודעות בכתב באמצעות "רצים"/קטנועים מהמרה"פ לבעלי תפקיד מחוצה לו וההיפך.

7. מיגון ומקלוט בעת חירום

כללי

7.1 הביקורת בדקה האם בעיר בת ים קיימים אמצעי מקלוט לעת חירום היכולים לתת מענה ולספק את הביטחון הנדרש לתושבי העיר, הן במתן פתרונות מקלוט ציבוריים והן פרטיים.

מיפוי המענה המיגוני בבת ים

7.2 פיקוד העורף- מחוז דן, באמצעות חברת במ"פ הנדסה, ערך סקר ומיפוי של פערי המיגון הקיימים בעיר בת ים אל מול המענה האפשרי. המיפוי נעשה בחתך שטחים/אזורים. בכול אזור סומנה כמות האוכלוסייה שאין לה פתרונות מיגון ביתיים ומולה הוצב המענה העירוני האפשרי באמצעות מקלטים ציבוריים ומקלטי בתי"ס המצויים בקרבת מקום ובציון שטחיהם, תוך ציון כמות התושבים שנותרים ללא מענה מיגוני הולם.

7.3 מסיכום המיפוי עולה כי מתוך כ- 13,000 תושבים שאותרו ככאלה שאין להם כיום אמצעי מיגון ביתיים, ניתן לתת מענה ל- 4,440 תושבים בלבד באמצעות מקלטים ציבוריים ומקלטי בתי"ס המצויים בקרבת מקום מגוריהם, על מנת לאפשר ככול האפשר את המשך שגרת החיים. יודגש כי אין הכוונה לתת מענה במסגרת 2 דקות התרעה.

7.4 לכ- 8,670 תושבים ברחבי העיר אין למעשה פתרון מיגוני, חלקם הגדול מרוכז באזור שכונת עמידר (7,880 תושבים), כשמתוכם, לכ- 6,367 תושבים המהווים כ- 80% מתושבי השכונה, אין מענה מיגוני.

מקלטים ציבוריים

7.5 בעיר בת ים פזורים 21 מקלטים ציבוריים, בשטח נתון של כ- 3000 מ"ר, מתוכם 13 מקלטים הינם דו תכליתיים, שבזמן רגיעה מצויים בשימושם של עמותות ציבוריות וארגונים וולנטריים, תנועות נוער או אומנים.

7.6 ביקורת ממוקדת בנושא המקלטים הציבוריים ותחזוקתם נערכה לפני כ- 6 שנים ומממצאיה עולה כי המקלטים מתוחזקים היטב, כנדרש על פי הנחיות פיקוד העורף, פעולות התחזוקה הרבעוניות, חצי שנתיות ושנתיות מתבצעות באופן תקין וקיים תיעוד מלא לכול פעולות התחזוקה ותיקון הליקויים.

7.7 במקלטים הדו תכליתיים, מתיר פיקוד העורף בזמן רגיעה להכניס תכולה בהיקף של 20% משטח המקלט. בחירום ניתן להשאיר רק ציוד השימושי לצורך השהייה במקלט.

נכון למועד הביקורת, 13 מתוך 21 המקלטים הציבוריים ריקים לחלוטין. לדברי הממונה על המקלטים הציבוריים במחלקת הביטחון ושירותי חירום עולה כי כול שאר המקלטים (8), משמשים כמועדוניות או בתי כנסת. התכולה בתוכם אינה עונה על 20% משטחי המקלט וחלק מהציוד הקיים כמו כסאות או שולחנות הינו ציוד שניתן להשתמש בו בשעת חירום.

היערכות העירייה לשעת חירום

- 7.8 הביקורת ביקשה לקבל מידע, מתי, כיצד וע"י מי נפתחים המקלטים הציבוריים בשעת חירום.
- נמצא כי פתיחת המקלטים בשעת חירום תיעשה באמצעות 5 מפקחי הפיקוח העירוני, כול אחד מהם פותח מספר ידוע של מקלטים הממוקמים בתא שטח עירוני אחד. מפתחות המקלטים מאורגנים בצורות נפרדים לכול פקח ושמורים בפיקוח העירוני.
- 7.9 לדברי האחראי על תחזוקת המקלטים בעירייה, תרגולת לפתיחת המקלטים נעשתה בשיתוף עם פיקוד העורף בסוף שנת 2010. המקלטים נפתחו בתוך 7-10 דקות ממתן ההוראה.
- 7.10 הביקורת מעירה כי הליך פתיחת המקלטים הציבוריים באמצעות פקחי הפיקוח העירוני, אינו מגובה בנוהלי החירום העירוניים.
- 7.11 בנוסף למקלטים הציבוריים העירוניים שבאחריות העירייה, עומד לרשות הציבור מקלט נוסף, בקניון בת ים. פיקוד העורף מתיר שהייה במקלט למקסימום 500 איש, ולדברי האחראי על המקלטים הציבוריים בעירייה, מנהל הקניון אישר השימוש במקלט לציבור הרחב.
- מקלטים בבתי ספר
- 7.12 בבת ים מצויים כ- 70 מקלטים בכלל מוסדות החינוך בעיר, בהיקף של כ- 10,000 מ"ר.
- 7.13 הנחת העבודה היא, שבעת חירום, בהתקיים ירי טילים לעבר ערי המרכז, יושבתו הלימודים, והמקלטים במוסדות החינוך ישמשו לטובת הציבור הרחב החסר פתרונות מיגון.
- 7.14 עיריית בת ים לקחה חלק והשתתפה בתרגיל התגוננות ארצי במוסדות חינוך שהתקיים במרץ 2010 ובמרץ 2011.
- לדברי מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום, מסיכום התרגיל עולה כי רמת המוכנות והמודעות של מוסדות החינוך בבת ים לתרחיש חירום של ירי טילים הינה טובה, יש לשמר את רמת המוכנות הזאת. התקצוב לאחזקת המקלטים במוסדות החינוך הינו מינימאלי ויש לתקצבו באותה הרמה כמו מקלטים ציבוריים.
- מקלטים בגני ילדים
- 7.15 בעיר בת ים פזורות כ- 120 כיתות גן.
- בכול גן הכולל 30 ילדים נדרש מרחב מוגן בשטח של 17 מ"ר, כך על פי הגורמים המקצועיים במחלקת הביטחון ושירותי חירום.

היערכות העירייה לשעת חירום

7.16 משיחת הביקורת עם מנהלת המחלקה לגיל הרך עולה כי לרוב כיתות הגן (95), קיים מרחב המוגדר כמקלט, B.I. בתוך המבנה.

בגנים אלו, אפשרו לגננות לאחסן ציוד במרחב המוגן. לאחרונה, בשיתוף עם מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום, העבירה לידי מנהלת המחלקה את רשימת הגנים שבהם הממ"ד משמש כמחסן, וזאת במטרה לשריין תקציב לקניית מחסנים עבור אותם הגנים.

7.17 נמצא כי למעשה אין כול מסמך ממנו עולה מה צריך לכלול מרחב מוגן בגן ילדים, ואיזה מבין הגנים שבהם קיים מרחב מוגן עומד בסטנדרטים המקצועיים הנדרשים למיגון. כך, למשל, בחלק מהגנים שבהם קיים מרחב מוגן, הדלת הינה דלת עץ רגילה ועל פניו ברור כי דבר זה אינו עומד בסטנדרטים הנדרשים.

7.18 לדעת הביקורת, אין כול סיבה מדוע הקב"טים של מחלקת הביטחון ושירותי חירום, כול אחד באזור, יבדקו הגנים בהיבט של מוכנות לחירום על מנת שניתן יהיה לקבל תמונת מצב מעודכנת איזה מהגנים עומד בסטנדרטים הנדרשים למוכנות לחירום ומה נדרש להשלים בגנ"י שאינם עומדים בנדרש למוכנות לחירום. (הדבר בוצע במהלך הביקורת).

7.19 ל- 25 גני ילדים, אין כול מרחב מוגן והם אינם ממוגנים בשום צורה ואופן.

7.20 לדברי מנהל מחלקת הביטחון ושירותי חירום, נושא המקלטים בגני הילדים כלל אינו אמור להיות באחריותו. במצבת כוח האדם הקיימת והתקציב הנתון, אין לו את היכולת לתת מענה הולם למיגון גני הילדים. לדבריו, מסורתית, הנושא היה בעבר באחריות מחלקת המשק.

7.21 בעיית מיגון גני הילדים עלתה גם בישיבת ועדת מל"ח מיום 26/4/10 וסוכם כי תיבדק האפשרות למצוא להם פתרונות במתנ"סים המופעלים ע"י החברה לתרבות פנאי וספורט.

רשימת גני הילדים הועברה למנכ"ל החברה, אולם נכון למועד הביקורת, לא נמצאו הפתרונות והדברים נותרו כפי שהם.

8. הפעלת קבלנים בעת חירום

כללי

8.1 במצבי חירום, בין אם נפילת טילים בעורף בזמן מלחמה ובין אם רעידת אדמה, ייתכן מצב שבו תזדקק העירייה לקבלת שירותיהם של קבלנים בכדי לסייע בידה במתן מענה לפגיעה בתשתיות או הרס מבנים.

8.2 הביקורת בדקה האם הקבלנים עמם קשורה העירייה בחוזה, עובדיהם והכלים המשרתים אותם, ערוכים לתת לעירייה מענה הולם בעת חירום.

8.3 לצורך כך נפגשה הביקורת עם מנהל אגף שפע. כן יזמה דיון בנושא שינוי ההיערכות החוזית מול קבלני המסגרת עמם עובדת העירייה, ובכלל זה הוספת נספחים לחוזי הקבלנים המסדירים את העסקתם בשעת חירום.

תמונת מצב עירונית - קבלת שירות מקבלנים בעת חירום

8.4 קבלני מסגרת (קבלני פיתוח) - למעשה, התחום הקריטי ביותר אם וכאשר בעת חירום העירייה תזדקק לקבלת שירותים מקבלנים אלו בשל פגיעה בתשתית כבישים ומדרכות, פינוי הריסות וכו'.

משיחת הביקורת עם מנהל אגף שפע עולה כי קרוב לוודאי שציוד הנדסי כבד שבידי הקבלנים בר גיוס לטובת הצבא או גופים אחרים, ולא ברור כלל איך העירייה אמורה לקבל מענה מהקבלנים להתמודדות עם פגיעה והרס של תשתיות כאשר לאף קבלן אין כלים המרותקים לעירייה ואף לא עובדים המרותקים לעירייה. בנוסף על כך, למנהל אגף שפע כלל לא ברור האם החוזים התקפים מול קבלנים אלו מסדירים קבלת שירות מהם בעת חירום.

8.5 במענה לסוגיות אלו, כינס מנהל אגף שפע דיון במשרדו בהשתתפות מנהלים ובעלי תפקיד הנוגעים בדבר בהשתתפות הביקורת.

סוכם בפגישה כי במסגרת הארכת החוזים של מכרזי המסגרת והן במכרזים חדשים, יוכנס סעיף חדש שיעסוק בהעסקתם של קבלנים בעת חירום, שיהיו חתומים ויתחייבו לספק את השירותים הנדרשים מהם בעת חירום. תאגיד המים והביוב יבצע הליך דומה לגבי הקבלנים בתחום המים והביוב.

8.6 עוד סוכם כי עם הארכת חוזה/חוזה חדש, הממונה על המכרזים ייוודא כי הקבלן ימציא:

- רשימת העובדים שניתן להעסיקם בחירום.
- רשימת המהנדסים שניתן להעסיקם בחירום.
- רשימת המשאיות וכלי הצמ"ה שהוא יוכל להעמיד בעת חירום לרשותה של עיריית בת ים.

8.7 רכז מל"ח יקבל את הרשימה והוא יפעל לריתוק משקי לטובת עיריית בת ים במשרד התמ"ת.

8.8 קבלן פינוי אשפה - בעת חירום, עובדי מחלקת התברואה מגוייסיים לחלוקת מים בתאגיד מי בת ים.

במצב עניינים זה, יש חשיבות רבה להסדיר בתכנית עבודה חלופית שקבלן האשפה עמו קשורה העירייה בחוזה יפנה גם את האשפה שמפונה ע"י עובדי העירייה בחלקים מסויימים של העיר.

היערכות העירייה לשעת חירום

נושא זה עלה כבר בעבר, בסיכום ההכנות לתרגיל מל"ח מ-26/4/2010, נקבע כי אגף שפע יכין תכנית בשיתוף עם קבלן האשפה שתפרט עד כמה תהיה פגיעה במתן שירותי פינוי האשפה בעיר במידה שעובדי התברואה יגויסו לטובת תאגיד המים, אולם חרף הזמן שעבר מאז, לא הוכנה עד כה תכנית מסודרת בנושא זה.

8.9 מעבר לכך, בחוזה עם הקבלן יש אמירה כללית על מחויבותו לתת שירות גם בעת חירום, אולם הדבר אינו מפורט בנספח מסודר. למשל, ניתן לעשות שימוש ברכבי איסוף האשפה העירוניים ובכ"א נוסף שיספק הקבלן, אולם הדבר צריך להיות מגובה בחוזה ובתכנית מסודרת. תכנית שכזו טרם הוכנה, חרף הזמן הרב שחלף מאז עלה הנושא לראשונה.

8.10 קבלן טיאוט - אין כיום כול החלטה באיזה מצב כוננות יופסק הטיאוט ברחבי העיר והמשמעויות הנובעות מכך.

8.11 קבלן חשמל (תאורה) - בחוזה עם הקבלן מוגדר שקבלן צריך לתת שירות בחירום. בפועל, מרותק לעיר אחרת (המנוף מרותק לנתניה). נושא זה עלה בעבר, בביקורת כוננות מל"ח בעיר מ-2/12/09, בה נאמר שיש "לבדוק ריתוק משקי של הקבלן ועובדיו לשירות הרשות". "רשות כמו בת ים חייבת ריתוק של חשמלאי נוסף, העובד ברשות, לרשימת התקן, מבלי להיות תלוייה בחשמלאי חוץ". לדברי רכז המל"ח העירוני, בבת ים עובד חשמלאי אחד בלבד, עובד עירייה, והוא מרותק כנדרש.

8.12 קבלן גיזום - למנהל אגף שפע לא ידוע, וצריך להיבדק האם בחוזה עם הקבלן יש התייחסות לנושא חירום. בכול מקרה, צריך לתת מענה לנושא זה בחירום.

8.13 קבלני תחזוקה לגינון (5 קבלנים) - מרבית העובדים בני מיעוטים/מבוגרים.

8.14 כאמור בסעיפים 8.5-8.7, סוכמו הפעולות הנדרשות לביצוע ע"י המנהלים המפעילים קבלנים בחירום, הממונה על החוזים/הארכת חוזים עם הקבלנים ורכז המל"ח העירוני, כול זאת במטרה להסדיר נושא חשוב זה.

9. תרגילים עירוניים, השתלמויות וביקורות כוננות מל"ח - ממצאים מרכזיים כללי

9.1 מוכנותו של מערך המל"ח להפעלה בשעת חירום מותנית, בין היתר, בפעילות הדרכה, בביקורות כוננות, ובתרגילים שצריכים להקיף את כול בעלי התפקידים במערך המל"ח, החל בבעל התפקיד החיוני הבודד וכלה במטות ההפעלה והמפעילים החיוניים. התרגילים הם למעשה השלב המסכם בהיערכות של כלל מערך המל"ח בכול הרמות, והם מהווים סיכום לפעילות הבולטת ברגיעה להכנה לשעת חירום.

היערכות העירייה לשעת חירום

9.2 הביקורת בדקה באופן מדגמי את הלקחים שהופקו בחלקם של התרגילים וביקורות מל"ח שנערכו בעיר בשנים 2009-2011, בהן השתתפו עובדים ומנהלים המשובצים לתפקידים שונים בחירום, ומהן הפעולות שהתבצעו על מנת לקדם ולשפר הנדרש לאור לקחי התרגילים.

ביקורת כוננות מל"ח ב- 2/12/2009

9.3 הביקורת התבצעה ע"י רח"ל - מחוז דן. במסגרת הביקורת נבדק כשירותו של מרכז ההפעלה העירוני לתפקידו. כמו כן נבדקו תיקי התכנון והיכרותם של בעלי התפקידים בוועדת המל"ח את התחומים עליהם הם מופקדים בחירום.

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)
מרכז ההפעלה - סידור עבודה לפי משמרות, כולל שיבוץ שמי של בעלי תפקידים	בוצע.
קיום ישיבות ועדות מל"ח אחת לרבעון	מבוצע בתדירות פחותה מהנדרש.
חידוש, ריענון ועדכון עזרי המטה	עדיין לא בוצע. מתוכנן במהלך 2012 התקנת לוחות הזזה במכלולים השונים. לאחר התקנת הלוחות, ייקבעו עזרי המטה השונים שייכללו בהם.
שינוי בתפיסת ההפעלה - מעבר לעבודה במכלולים במקום בתאי עבודה מקצועיים נפרדים, ומחשוב הפעילות	בוצע.
תיקון מערכת טיהור חל"כ	עדיין לא בוצע. אושר תקציב ע"י רח"ל. יבוצע בתחילת 2012.
איטום מרכז ההפעלה לדליפות מים	בוצעו תיקונים נקודתיים. לא בוצע איטום מלא (עלות משוערת 200 אש"ח).
פס"ח השלמת מצבת כ"א לפעילי קליטה בחירום.	כיום איוש 95%. מתבצע בשוטף להשלמת פערים.
להוסיף לכול תיקי מתקני הפינוי והקליטה את תרשים המתקן וארגונו כמתקן פס"ח בשעת חירום.	בוצע בחלקו. הקב"טים מכינים תיקי שטח.

היערכות העירייה לשעת חירום

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)
לכלול בתכנית העבודה לשנת 2010 סיור מודרך בכול מתקני הפינוי/קליטה המתוכננים לכול בעלי התפקידים המשובצים במתקנים בחירום כולל מגורמי חוץ	לא בוצע. יבוצע עד אמצע 2012.
השלמת השתלמות לכול הגורמים הטיפוליים בעירייה (רווחה, שפ"ח וכו')	בוצע.
תדרוך לצוות ה-תר"ח בשטח בפריסה בחירום	עדיין לא בוצע. מתוכנן לביצוע במהלך 2012.
בח/חשמל	
ריתוק משקי לקבלן ועובדיו לשירות הרשות.	קיים ריתוק משקי לאחד מקבלני החשמל עמם עובדת העירייה.
להוסיף לתיק התכנון רשימה קיימת של ציוד/פריטים הקיימים במחסן של הרשות	לא נדרש ע"פ תיק תכנון להחזיק מלאי לחירום לאביזרי חשמל. מנהלת מחלקת החשמל דרשה מהקבלן, על פי החוזה, להחזיק מלאי קטן לצורכי חירום.
ריתוק חשמלאי, העובד ברשות, לרשימת תקן כ"א בחירום על מנת להפחית התלות בחשמלאי חוץ	בוצע. רותק החשמלאי העובד בעירייה. בנוסף לכך, יש מספר מתנדבים חשמלאים.
כ"א - תכנון הפעלת נוער מתנדב - חסר בתיק התכנון	עדיין לא בוצע. קיים תכנון כללי על פיו בני נוער מתנדבים יועסקו בחלוקת מזון ומים. אין פירוט מלא כנדרש ע"פ הקונטרס.
בריאות - תיק בריאות לא מעודכן. ליקוי חוזר מביקורות קודמות	לדברי רכז מל"ח, תיק הבריאות מעודכן כנדרש.

תרגיל מל"ח עירוני ב-13/5/2010

- 9.4 בתרגיל נבחנה ע"י פקע"ר ומל"ח מחוז דן היערכות הרשות לשעת חירום, תוך מתן מענה לתרחישים ולדילמות שהועלו. ממצאים/לקחים עיקריים:

היערכות העירייה לשעת חירום

בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)	הנושא
בוצע. במהלך 2011 המרה"פ עבר לתצורת עבודה במכלולים ממוחשבים.	לפרוס במרה"פ ע"פ תפיסת המכלולים ומחשוב הנתונים
תוקן. כיום, באמצעות ה-C.R.M בעלי תפקיד במכלולים חשופים לכול המידע והאירועים. הזרמת המידע, בין אם ע"י המוקד העירוני ובין אם ע"י המבצעים במרה"פ, חשופה לכול המשתמשים.	כשל בזרימת מידע מאחר שלא הייתה אחידות בהעברת המידע בין המרה"פ למוקד
קיים צוות משימתי אחד. עד כה, לא ניתן היה להגדיל את כמות הצוותים בשל מגבלות באיוש כ"א. ייבחן שנית במהלך 2012.	הגדלת כמות צוותים משימתיים על מנת לתת מענה למספר אירועים בו זמנית
קיים קו נ.ל.ג. בין המוקד למבצעים במרה"פ. לא יהיה קו נ.ל.ג. בין המוקד למכלול מידע - אין הצדקה.	מתיחת קו נ.ל.ג. בין המוקד העירוני למכלול מידע במרה"פ
לרשות העירייה עומדים 50 מתנדבים (באמצעות חב' תפ"ס), 150 תלמידי הכיתות הגבוהות בבתי"ס (נתון המשתנה מדי שנה), ו- 60 צעירים בעיר במסגרת שנת שירות לפני צבא	יעד למתנדבים 1,200 איש שייתנו מענה לרשות בחירום
בוצע.	מינוי נציג רשותי שיפעל מול מס רכוש ויהיה כפוף בשעת חירום למכלול תכנון ומידע
לא בוצע. נמצאת בבחינה אפשרות למתן מענה באמצעות חברת האבטחה העירונית, ובכפוף להתקשרות מתאימה.	מינוי אחראי לכול מקלט שייפתח בשעת חירום
אימון עומק לתרגול צוותים פסיכו-סוציאליים מאגף הרווחה והשירות הפסיכולוגי החינוכי נערך בחודש פברואר 2011. כמפורט בסעיף 9.5, חלק מממצאי לקחי האימון עדיין לא יושם.	מתן מענה מקצועי בחירום לאוכלוסייה בעיר באמצעות המערך הסוציאלי/פסיכולוגי העירוני (במקום הישענות על מרכז הדחק של משרד הבריאות)
לא בוצע.	התקשרויות עם קבלנים לקבלת שירות בחירום
לא בוצע. מתוכנן לביצוע במהלך 2012.	קיום כנסים לעובדים להעצמת התחושה והמודעות להיערכות לשעת חירום, וזאת במטרה לצמצם היעדרות עובדים בשעת חירום

אימון עומק - מכלול האוכלוסייה

9.5 נערך ב- 14/2/2011 תרגיל בו לקחו חלק בעלי תפקידים ממחלקת הרווחה והשירות הפסיכולוגי החינוכי.

מטרת התרגיל - שיפור עבודת מכלול האוכלוסייה בחירום ותרגול הצוותים הפסיכו-סוציאליים.

להלן הממצאים/הלקחים העיקריים:

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)
<u>צוות הודעה למשפחות</u> הכשרה מוקדמת לצוות בשילוב אנשי מקצוע שחוו תהליך של הודעה למשפחות	עדיין לא בוצע.
קביעת תהליך מובנה לטובת סיכום תהליך הליווי של המשפחה והמשך טיפול ע"י המחלקות הרלוונטיות בעירייה	קיים - מבוסס על הטפסים בתקנון עבודה סוציאלית (תע"ס).
<u>צוות המכון הפתולוגי</u> סיור באבו-כביר לטובת היכרות וחבירה לאנשי הקשר הרלוונטיים במקום (כולל רשימת אנשי קשר וטלפונים)	עדיין לא בוצע.
הכרת נוהלי המכון הפתולוגי והתהליכים המרכזיים המתרחשים בשלבי הזיהוי השונים	מוכר לחברי הצוות הוותיקים. נדרש לבצע הכשרה לחברי הצוות החדשים.
היערכות וחשיבה לסיוע לוגיסטי הנדרש בתהליך למשפחות- (אוכל, מים וכו'), תוך התחשבות בכך שהתהליך עלול להימשך זמן רב	עדיין לא בוצע.
<u>צוות מרכזי פינני וקליטה</u> תרגול פתיחת מרכז פינני/קליטה. (חלקם של אנשי הצוות כלל לא יודעים כיצד נראה מרכז שכזה)	לא בוצע. לדברי רכז מל"ח, מתוכנן לשנת 2012. יבוצע במסגרת תרגיל "נקודת מפנה 6".
הוספת עזרים בשימוש הצוות והאוכלוסייה המפונה: לוח מודעות/סדר יום/חדר מטפלים להתייעצות ומנוחה	קיים במחסני החירום.

היערכות העירייה לשעת חירום

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)
קיום הדרכה להבנה מעמיקה של תפקידי המרכז: איך מתנהל המקום, כמה אנשים בכול צוות מרכז, כמה מפונים נקלטים בכול מרכז, תחומי האחריות של בעלי התפקיד השונים במרכז	עדיין לא בוצע. חייב להיערך במסגרת תרגיל "רטוב" של פתיחת מרכז פיננסי/קליטה.
צוות מרכז מידע העמקת הידע המקצועי של הצוות במתן מענה לדחק וחרדה, הכרה מעמיקה של הפרוטוקול הטיפולי להתמודדות עם מצבי דחק וחרדה	מבוסס על צוות פסיכולוגים. השתלמות שטח עדיין לא בוצעה. הידע התיאורטי קיים.
תרגול הצוות וחבירה למרכז המידע (מוקדנים ומנהל המוקד) לטובת שיתוף פעולה בחירום	בוצע.
צוות רב מקצועי התייחסות לסוגיות פתוחות שדורשות מענה: תקשורת ואמצעי קשר של הצוותים בשטח עם החמ"ל, ממשקים עם צוותים אחרים, למי חוברים בשטח, מהו "בסיס האם" של הצוותים	לא בוצע.
צוות אתר דחק העמקת ההכשרה המקצועית בתחום אתר הדחק	יש לצוות ידע תיאורטי. נדרש תרגול שטח נוסף.

תרגיל "נקודת מפנה 5" ב- 20/6/2011-21

9.6 בתרגיל זה, לראשונה, מרכז ההפעלה עבד במסגרת של מכלולים. כן הופעלה לראשונה מערכת תקשורת חדשה, שהתבססה על מערכת ה-C.R.M, תוכנת מל"ח "קומפיוצר" והפעלת תוכנת G.I.S לניהול אירועים לשעת חירום.

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)
השלמת חוסר באמצעים במרה"פ דוגמת מחשבים ניידים/ניידים, רמקולים בחדרים והפעלת תאורה בחדר דיונים	בוצע. הושלם מחשוב נייד, אמצעי כריזה ותאורה בכול המכלולים.
החזקת מלאי שלטים "מבנים מסוכנים" במחסני העירייה	בוצעה הזמנת עבודה לייצור 50 שלטי מתכת ו- 100 שלטי נייר להדבקה.
היערכות מול קבלנים שיתנו מענה לאירועים ותרחישים בעת חירום במסגרת פתיחה/חידוש חוזים המתוכננת בקרוב	עדיין לא בוצע. ייעשה מאמץ ליישם עם חידוש חוזים מול קבלני מסגרת, בינואר 2012.

היערכות העירייה לשעת חירום

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לדצמבר 2011)
הגברת התרגולת לצוותי שח"ם כולל מ"מ עוס"ים	מבוצע. בחודש נובמבר 2011 אמור להיפתח קורס מ"מ עובדים סוציאליים בחירום (40 שעות).
אנשי קשר שיעבדו מול מתנדבים-לוודא שהגיעו למקום אליו נשלחו. (יש ליצור רשימות אנשי קשר כדי להשלים התהליך)	עדיין לא בוצע. מטופל באיתור ואיוש כ"א. נבחנת האפשרות לשבץ סייעות גניי לתפקיד זה.
העמקת הכרת והפעלת ה- C.R.M בחירום למנהלים	בוצע. ניתן תדרוך פרטני ע"י מנהל המוקד/רמ"ט מל"ח למנהלים.
תרגול עבודה במשמרות. (צריך לקבוע מספרי 2 לכול בעל תפקיד לצורך עבודה במשמרות)	פרט לראשי מכלולים, לכול בעל תפקיד יש מס' 2. עבודה במשמרות טרם תורגלה. במסגרת תרגיל "נקודת מפנה 6" תתורגל עבודה במשמרות במכלולים.
השתתפות ועדת המל"ח בתרגיל נפתי בחודש נובמבר 2011	בוצע.
תרגול פינוי המוני בבת ים	הנושא יישקל ע"י ראש העיר בתאום עם מפקד מחוז דן ואלוף פיקוד העורף.

תרגיל "מי ים" ב- 18/7/2011

9.7 התרגיל בחן את מוכנות תאגיד "מי בת ים" והעירייה למשבר מים בתרחיש מלחמה. במסגרת זו נבחנה תפיסת ההפעלה של התאגיד, ממשקי העבודה והתאום בין התאגיד לעירייה וממשקי התאום מול רשות המים, משרד הבריאות, רח"ל ופקע"ר מחוז דן. כחלק מהתרגיל בוצעה פריסת נקודות חלוקת מים - מיכלי 1 קוב ובריזיות.

היערכות העירייה לשעת חירום

הנושא	בוצע/לא בוצע (נכון לחודש דצמבר 2011)
היערכות לעבודה במשמרות. שילוב עובדי מחלקת הגבייה והכשרתם בהתאם לשיבוץ	בוצע.
מכלול מים וביוב במרכז ההפעלה - שילוב כ"א נוסף במכלול (דיווח והפצה, פקידות וכו')	בוצע.
ביצוע אימוני ריענון עתיים פנים תאגיד.	עדיין לא בוצע.
מתנדבים - בניית מאגר מצומצם של צוות מתנדבים ותחזוק הקשר איתם בשוטף	תכנון על מתנדבים של העירייה.
סיוע אזורי - בין רשויות, למתן מענה במשבר מים	קיים שיתוף פעולה בין התאגידים. ניתן לקבל סיוע מעיריות חולון ות"א בעת משבר מים. כול ממוני הביטחון בתאגידים נפגשים על בסיס קבוע.
לייחד עמדה בעמדות חלוקת המים (בתאום עם אגף הרווחה בעירייה) ממנה יינתן מענה לחלוקת מים שיועברו לאוכלוסיית התל"מ בעיר	לרווחה מתוכנן מקום מיוחד בעמדות החלוקה. מעמדה זו יישלחו המתנדבים על פי כתובות ידועות מראש לאוכלוסיית התל"מ.

10. תאגיד המים העירוני "מי בת ים" - היערכות להספקת מים בשעת חירום

כללי

10.1 תאגיד המים והביוב "מי בת ים" החל לפעול ב- 1 ביולי 2009 והוכרז ע"י משרד התמ"ת החל מה- 1 בינואר 2011 כ-"מפעל קיומי", כול עוד עובדי התאגיד מרותקים לתאגיד בחירום.

10.2 התאגיד כיום, והעירייה בעבר, מבוקרים אחת לשנה ע"י הרשות הממשלתית למים וביוב – מנהל המים ברשויות המקומיות, אחר אופן המוכנות של התאגיד להספקת מים במצבי חירום ובמשבר מים.

10.3 הביקורת האחרונה בנושא זה נערכה בתאגיד בתאריך 28/3/11 וזו שלפניה (כשהאחריות לנושא הייתה עדיין של העירייה) בתאריך 25/3/10.

היערכות העירייה לשעת חירום

הביקורת נערכות ע"י חברת "אמן - ארגון ומדעי ניהול יועצים בע"מ", אשר זכתה במכרז מטעם רשות המים - מנהל המים לבצע ביקורות והדרכות ברשויות המקומיות.

10.4 הביקורת האחרונה התמקדה בתיקון ליקויים מביקורות קודמות ובחינת היערכות התאגיד למצבי החירום המוגדרים בהם עלולה להשתבש הספקת המים. בביקורת זו לקח חלק גם מבקר העירייה, שהצטרף לצוות הבודקים.

10.5 ממצאי הביקורת העיקריים, כמפורט להלן, מבוססים על הממצאים והנתונים כפי שפורטו בדוח הביקורת שערך ראש צוות הביקורת מטעם החברה.

10.6 באופן כללי, ממצאי הביקורת בתאגיד "מי בת ים" ובעיריית בת ים מצביעים על עשייה יסודית ומסודרת הראוייה לציון בקידום מוכנות התאגיד והעירייה להתמודדות עם מצבי חירום ומשבר בתחום הספקת המים וסילוק הביוב, הן בתחומים התשתיתיים ובתחומים הלוגיסטיים, כמו גם בצמצום פערים ותיקון ליקויים מביקורות קודמות.

יש לציין באופן מיוחד את שיתוף הפעולה המלא והטוב בין התאגיד ובין העירייה. לתאגיד יכולות טובות מבחינה תשתיתית לקיים את נורמות הספקת המים לאוכלוסייה כנדרש ממנו במצבי חירום, והדבר מתייחס בעיקר לעובדה שקיימות בעיר יכולות הזנה מקידוחים עצמיים, הספקה ישירה של מים מחברת "מקורות" וכניסות מים בחירום מרשויות שכנות שיכולות לשמש במצבים קיצוניים כמקור להספקת מים אלטרנטיבית.

התאגיד מקיים מערכת הדרכות ומתורגל ומבוקר בשוטף בנושא ההתמודדות עם מצבי חירום ומשבר בתחום המים וסילוק הביוב, והדברים באו לביטוי בכשירות טובה ובמוכנות למשברי מים כפי שעולה מסיכומי תרגיל העורף הלאומי "נקודת מפנה 5" ותרגיל משבר מים "מי ים".

עוד ראוי לציין את העובדה, שהתאגיד מצא לנכון לשבץ מנהל ביטחון מים וחירום בתאגיד, צעד שללא ספק מצביע על כך שנושאי הביטחון והחירום מהווים מרכיב מרכזי בעשייה של התאגיד.

להלן פירוט עיקרי ממצאי הביקורת:

תיאור כללי של מערכת המים בתאגיד

10.7 בת ים מונה כ- 160 אלף תושבים וצריכת המים הממוצעת בעיר עומדת על כ- 12 מיליון קוב מים בשנה. הספקת המים לעיר מבוססת על הספקת מים עצמית, שאיבה מבארות מים בעיר בהיקף של כ- 65% מסה"כ הצריכה הממוצעת השנתית כאשר שאר הצריכה, 35%, מסופקת ע"י חברת "מקורות".

סה"כ קיימות בעיר 10 בארות מים, 7 מתוכן בהפעלה ישירה של התאגיד, 3 בארות נוספות שבבעלות התאגיד בהליכי טיוב הושכרו (במכרז) לחברת "G.S", והן מהוות כיום חלק מהרשת העירונית.

מתוך 10 הבארות, ב- 3 קיים גיבוי של דיזל גנרטורים ניחים/ניידים למקרה של הפסקת חשמל, ובנוסף קיימים עוד 3 דיזל גנרטורים ניידים, בבעלות התאגיד המיועדים לגיבוי של עוד 3 בארות נוספות למקרה של הפסקת חשמל.

חיבורי חירום לעיר

10.8 לבת ים חיבורי חירום עם העיר חולון (2X8") וחיבור חירום נוסף עם העיר ת"א (8"). חיבורי החירום נבדקו ונמצאו תקינים.

הסיכומים שנערכו בעבר ע"י עיריית בת ים המסדירים את הספקת המים ע"י חיבורים אלו בעת חירום, אושרו ע"י התאגיד.

מכוני מים

10.9 לעיר בת ים 2 מכוני מים המיועדים להגברת לחץ. רק אחד מהם מגובה בדיזל גנרטור למקרה של הפסקת חשמל.

מיגון מתקני המים

10.10 ב- 4 בארות ובמכוני המים קיים גידור פיזי תקני, חיישנים בדלתות ובבריכות, מיגון בעלייה לגג, חיישנים בסולם ובמכסים ושילוב מגופי ביטחון בכניסה לבריכות. פרויקט להשלמת מיגון הבריכות בהיקף כספי של 400 אש"ח, החל במהלך 2011.

דיזל גנרטורים

10.11 התאגיד, באמצעות חברת "גרין גנרטורים", ביצע סקר לבדיקת הגנרטורים. על סמך הבדיקה החלה התקשרות עם החברה ובוצעו בדיקות וטיפולים לכול הגנרטורים של הבארות ותחנות הציוד. הוחלפו מצברים ובוצעו תיקונים נוספים. קיימות הצעות מקצועיות להחלפות והעברות גנרטורים בין הבארות, תהליך שיתפרס על פני מספר חודשים.

תשתית ההולכה ומלאי צנרת ואביזרים

- 10.12 מערכת הולכת המים בעיר בהיקף של כ- 128 ק"מ מורכבת מצנרת בקטרים שונים. כ- 40% מהצנרת הינה מסוג אסבסט - צמנט (שהחלפתה מבוצעת באופן שוטף) ו- 60% האחרים מבוססים על צנרת פלדה שחלקה באיכות נמוכה.
- 10.13 התאגיד מחזיק מלאי צנרת ואביזרים לתיקון רשת המים, במחסן הכללי, המשמש בעיקר לשוטף ואמור לענות גם על צרכים בחירום. בנוסף קיים מלאי נוסף במחסן מל"ח המיועד לחירום.
- המלאים במחסנים אינם עומדים בהגדרות המינימום של מל"ח (נוהל 152). הפערים בצנרת הינם בקטרים מעל 12". סגירת הפער מותנית במקום לאחסון הצנרת. (לתאגיד הסכמים לא כתובים מול ספקי הצנרת והאביזרים).

אחזקת מערכת התשתית

- 10.14 אחזקת מערכת התשתית מבוצעת ע"י עובדי התאגיד. בנוסף, התאגיד מפעיל 3 קבלנים המועסקים על בסיס חוזה. הקבלנים מרותקים משקית לתאגיד.

היערכות לחירום - מיכלי מים

- 10.15 לתאגיד מיכלי מים מסוגים שונים המאוחסנים במספר מקומות: 4 מיכלי 5 קוב נגררים + 4 מיכלי 5 קוב רמ-סע + 2 מיכלי 1 קוב נגררים (במחסן העירייה, מחסן מע"צ), 38 מיכלי 1 קוב + 80 אלף מיכלי מים אישיים בנפח 4 ליטר (באחסון במרכז הווטרנרי).
- לתאגיד יכולת ניוד של 5 מתוך 8 מיכלי ה- 5 קוב.
- מתוכנן גיבוי ברכבי גרירה למיכלי ה- 5 קוב ע"י הקבלנים.
- לכלל רכבי התאגיד הותקנו ווי גרירה המאפשרים גרירת עגלות ו/או מיכלים נגררים.

מחסן חירום תאגידי

- 10.16 במהלך שנת 2011 הושלמה הקמת מחסני החירום של התאגיד. המחסנים הממוקמים ברח' קוממיות (בסמוך למחסני הצבא), יאפשרו העברת כלל הציוד לחלוקת המים שאוחסן במספר מחסנים לאחסון מרוכז בשליטת התאגיד. סיום הקמת המחסן יאפשר גם השלמת מלאי הצנרת והאביזרים הנדרשים ע"פ תקני מל"ח ואשר כיום הם חסרים.

חלוקת מים על בסיס ברזיות

- 10.16.1 התאגיד מבסס את תכנית חלוקת המים במצבי חירום על העמדת ברזיות ניידות בכול מתקני המים בעיר (במקרה של זיהום ברשת העירונית ניתן יהיה לספק מים ישר ממקור המים).
- בוצע ייצור של ברזיות המותאמות לחיבור לבארות המים ולברזי כיבוי האש.

היערכות העירייה לשעת חירום

מיקום בארות המים בתוך ריכוזי האוכלוסייה מהווה יתרון משמעותי בהתמודדות עם משברי מים ומפחית את התלות בכלי רכב, מיכלי מים נגררים וכ"א ומאפשר פתיחה מיידית של תחנות חלוקת מים בסביבת הבאר במקרים של פגיעה ברשת המים.

הברזיות מודולאריות ומאפשרות הארכה וחיבור של ברזייה לברזייה ללא הגבלה. יוצרו עד כה 60 ברזיות ובתכנון ייצור 30 נוספות.

הברזיות הוצגו לנציגי רשות המים ובתרגיל האחרון נפתחו תחנות חלוקה על בסיס ברזיות.

מערכת הביוב

10.17 כ-25% משפכי הביוב העירוני מנוקזים ישירות לשפד"ן. שאר השטח העירוני מתנקז לתחנת שאיבה מרכזית (ברח' שפירא) ממנה סונקים השפכים למאסף של איגוד ערים דן (ביוב), למתן הטיפול בשפכים של האיגוד.

בנוסף לתחנת השאיבה המרכזית קיימות עוד 2 תחנות משנה.

כול התחנות מגובות בדיזל גנרטור למקרה של הפסקת חשמל.

מתוכננת הקמה של עוד 5 תחנות שאיבה לביוב, מתוכן 3 לשנת 2011.

התאגיד נעזר בקבלן עם ביובית לפתיחת סתימות ושטיפת קווים.

הקבלן אינו מרותק לאיגוד בחירום - לא ניתן לרתקו לאור העובדה שהוא מרותק לצרכים ביטחוניים כמפעל חיוני.

מענה בחירום לסוגיות הביוב יינתן ע"י קבלן המים המרותק משקית לאיגוד.

בחוזה עמו הוגדר שבחירום יעמיד לטובת האיגוד ביובית אחת לפחות.

תקינות הגנרטורים במכוני הביוב

10.18 מתוך 9 דיזל גנרטורים הממוקמים במכוני הביוב השונים בעיר, 4 נמצאו כלא תקינים ומחוייב תיקון הליקויים. חלקם של הליקויים כפי שנמצאו בביקורת האחרונה נגררים עוד מהביקורת הקודמת (2010).

תקינות גנרטורים בבארות מים

10.19 מתוך 7 דיזל גנרטורים הממוקמים בבארות המים ברחבי העיר, 2 אינם תקינים באופן חלקי. (לא ניתן היה להפעילם בעומס עקב באר מזוהמת. נבדקו בריקם ונמצאו תקינים).

שיתוף פעולה וחלוקת משימות בין תאגיד המים לעירייה במצבי חירום ומשבר

בתחום המים

כאמור בסעיף 11.6, מתקיים תהליך של שיתוף פעולה הדוק ופורח בין התאגיד ובין העירייה בכול הכרוך להיערכות למשבר מים בחירום.

10.20 חוזר מנכ"ל משרד הפנים 4/2009, מסדיר את שיתוף הפעולה וחלוקת המשימות בין תאגיד המים ובין העירייה במצבי חירום ומשבר בתחום המים.

היערכות העירייה לשעת חירום

למרות שוועדת המל"ח המקומית, מתוקף תפקידה, אחראית על כלל התחומים המחייבים מתן מענה למצבי חירום בשגרה ובשעת חירום, הקמת תאגיד המים "מי בת ים" יצרה מציאות המחייבת את הסדרת יחסי הגומלין בין התאגיד ובין העירייה, וזאת על מנת להבטיח את יכולת התגובה והמענה המיטבי בעת התרחשות אירוע משברי בתחום המים בשגרה ובחירום ולהסדיר ולהגדיר באופן ברור את חלוקת הגזרות ותחומי האחריות בטיפול של כול אחד משני הגופים.

10.21 התרגילים והביקורת שנערכו בתאגיד המים מצביעים אומנם על שיתוף פעולה הדוק עם העירייה, אולם הביקורת סבורה כי יש לתת תוקף לחוזר מנכ"ל משרד הפנים 4/2009 על חלוקת תחומי האחריות בין העירייה לתאגיד, בין אם באמצעות נוהל עבודה ובין אם באמצעות מסמך יסוד מחייב עליו יחתמו במשותף מנכ"ל העירייה ומנכ"ל התאגיד.

תרגיל "מי ים" - תאגיד מי בת ים ועיריית בת ים - סיכום הממצאים

10.22 בחודש 7/2011 תורגלו התאגיד והעירייה בתרגיל משבר מים במתאר חירום בשגרה. במסגרת התרגיל נפתח מרכז ההפעלה של העירייה והופעלו המכלולים הנדרשים לאירוע של חירום בשגרה כמו רווחה, מידע לציבור, ביטחון, כ"א, מוקד. כן נפתחו ותורגלו התחנות לחלוקת מים ברחבי העיר.

10.23 במסגרת התרגיל נבחנו ממשקי העבודה והתאום בין התאגיד לעירייה, ממשקי התאום מול רשות המים, משרד הבריאות, רח"ל ופקע"ר מחוז דן ובחינת מוכנות התאגיד למשבר מים ותפיסת ההפעלה של התאגיד.

10.24 התרגיל מיקד את נקודות החוזק והחולשה שאותרו במהלכו, והוא מהווה פלטפורמה טובה לבחינה, עדכון וקידום התאגיד בהתאם ללקחים שיופקו ממנו.

10.25 באופן כללי, מסיכום לקחי התרגיל עולה כי תאגיד "מי בת ים" מצוי בכשירות טובה למוכנות למשבר מים. להלן מפורט סיכום עיקרי לקחי התרגיל והמלצותיו:

10.25.1 תא מכלול מים במרכז ההפעלה - התאגיד פועל מתוך מרכז ההפעלה של

הרשות. כחלק מההכנה לאימון בוצעו ההכנות והתאמת המכלול לתוצרים הנדרשים והדבר בא לביטוי בהשתתפות בהדרכות, הכנת עזרים וכו'. על מנת לשמר כשירות ולהתקדם נדרש ליישם לקחי התרגיל, כול בעל תפקיד במכלול בתחומו, ולבצע אימוני ריענון עתיים פנים תאגיד. **מומלץ** לשלב כ"א נוסף במכלול (דיווח והפצה, פקידות וכו').

היערכות העירייה לשעת חירום

10.25.2 המוקד - בתרגיל נפתח מוקד תרגילי במרכז ההפעלה. פעילות המוקד טובה ומקצועית. נדרש נוהל תאום ועדכון מרכזי המידע והמוקדים השונים.

10.25.3 עבודה במשמרות - התאגיד נדרש להיערך לעבוד במשמרות - לשמר רציפות והמשכיות בכול הרמות - **מומלץ** לשלב את עובדי מחלקת הגבייה ולהכשירם בהתאם לשיבוץ.

10.25.4 יחסי הגומלין בין התאגיד לעירייה - זוהי נקודת חוזקה והיא באה לביטוי בכול הרמות והממשקים.

10.25.5 מתנדבים בתאגיד - **מומלץ** לבחון בניית מאגר מצומצם של צוות מתנדבים ו-"לתחזק" את הקשר איתם בשוטף.

10.25.6 תחנות חלוקה - במסגרת התרגיל נפתחו 4 תחנות חלוקה במאפיינים שונים (ברזיות, מיכלים 1 קוב, ברזיות על בסיס באר מים, רווחה וכו'). התחנות נמצאו ברמה גבוהה, ובכלל זה תקינות האמצעים, שילוט, צוותי שליטה וניהול ראויים להערכה.

10.25.7 רווחה - נושא הרווחה חשוב ורגיש, קל וחומר במצב מלחמה. **מומלץ** לא לתכנן חלוקת מים לאוכלוסיות תל"ם על בסיס תחנות החלוקה שייפתחו בעיר. יש ליחד עמדה נפרדת, בתאום עם מחלקת הרווחה בעירייה ממנה יינתן המענה לאוכלוסיית התל"ם בעיר.

10.25.8 הסברה ומידע לציבור - תהליך ניסוח ההודעות, אישורן והפצתן תקין ומהווה נקודת חוזקה.

10.25.9 סיוע אזורי - **מומלץ** לשמר ולסכם נוהלי הסיוע האזורי.

10.25.10 מחסן חירום - מחסן חירום תאגידי מתוחזק ומאורגן ברמה טובה.

10.25.11 יש להקפיד על ריכוז "חיתוכי המצב" והפצת סיכום "חיתוך המצב" בסיומו. יש להגדיר לוח תפוצה לדוח זה (כולל גורמי חוץ), שיופץ גם בדוא"ל.

10.25.12 יש להקפיד ולבצע מעקב אחר החלטות מנהל המכלול.

11. היערכות לחירום כחלק מתכנית העבודה העירונית השנתית

11.1 הביקורת בדקה כיצד באה לכדי ביטוי בספר תכנית העבודה העירונית לשנים 2009 ו-2011 (לשנת 2010 לא הוכנה תכנית עבודה שנתית עירונית), ההיערכות העירונית לשעת חירום, מה היו היעדים והמשימות שנקבעו לשנים אלו ומה מתוכם בוצע.

היערכות העירייה לשעת חירום

11.2 לשנת 2009 הוגדרו כחלק מתכנית העבודה של מחלקת הביטחון בחטיבת התפעול 3 יעדים בתחום היערכות לחירום:

- "העמקת הפיקוח והבקרה של מחלקת הביטחון באבטחת מוס"ח והכנתם לשעת חירום".

- "שדרוג המקלטים העירוניים במוסדות החינוך".

- "העמקת שיתוף הפעולה עם צה"ל ומחוז דן בתחום המוכנות לשעת חירום".

11.3 מעבר לעובדה שהגדרת היעדים מנוסחת באופן כללי ובלתי מדיד, כך שלא ניתן לבדיקה האם הושגו היעדים (הערה שהביקורת חוזרת עליה חזור והער בדוחות ביקורת רבים), יעדים אלה כלל לא קיבלו ביטוי בטבלת המשימות, וללא סעיף תקציבי מתאים, ולפיכך היעדים כפי שנוסחו אינם אלא "קישוט" ותו לא. מאידך, משימה המופיעה בטבלת המשימות כשלצידה סעיף תקציבי מתאים (תיקון נזילות במרכז ההפעלה), אינה נגזרת מאחד היעדים שהחטיבה הציבה להשגה בשנת 2009.

11.4 לשנת 2011, מתוך כלל המשימות של מחלקת הביטחון, הוגדרו שני יעדים להשגה בתחום היערכות לשעת חירום:

11.4.1 "הכנת העיר למלחמה ולתרחישי חירום אחרים, כולל שדרוג מרכז ההפעלה (עבודה במכלולים, תקשורת ומחשוב), איתור וגיוס כוח אדם והכשרתו לתפקידים חיוניים בשעת חירום, שיפור מוכנות המקלטים בעיר (ציבוריים, מוס"ח, פרטיים)".

11.4.2 "העמקת הפיקוח והבקרה של המחלקה באבטחת מוס"ח, סגירת פערים במוס"ח בתחום המיגון והמקלוט והכנתם לשעת חירום".

11.5 הערות הביקורת חוזרות על עצמן פעם נוספת: היעדים אינם מנוסחים באופן מדיד כפי שראוי היה לנסחם, לא ברור מהם סגירת פערים, בכמה מוסדות, איזה היקף של כ"א נדרש לאיתור ובאיזה מקצועות, כמה מקלטים נדרש לשפר וכו'.

11.6 גם בשנה זו, יעדים אלו לא קיבלו כול ביטוי בטבלת המשימות לביצוע וללא סעיף תקציבי בצידם.

יחד עם זאת, שדרוג מרכז ההפעלה מעבר לעבודה במכלולים וציוד המרכז באמצעי תקשורת ומחשוב בוצע ברובו הגדול (ראה פירוט בדוח בסעיפים 6.3-6.6).

12. מחסני חירום

12.1 הביקורת ערכה סיור במחסני החירום של העירייה בהם מאוחסן ציוד מל"ח ו-פס"ח. כללית, נמצא כי המחסנים מאורגנים ומסודרים, הציוד לשעת חירום עטוף ומשולט, ומטופל באופן קבוע ע"י עובד הכפוף לרכז המל"ח העירוני. לציוד המאוחסן במחסנים אין תקינה מחייבת.

היערכות העירייה לשעת חירום

מחסן המל"ח מכיל ערכות מוכנות למרכזי הפינוי והקליטה - 15 ערכות כמספר המקסימאלי של מרכזי פינוי וקליטה המתוכננים להיפתח בחירום, כשבכול ערכה כלולים ציוד ללינה, חומרי ניקוי, כלי מטבח וציוד משרדי.

בנוסף, המחסן מכיל בלוני גז ריקים המיועדים למרכזי הפינוי והקליטה (אותם נדרש למלא בעת חירום), ערכות עזרה ראשונה ואפודים זוהרים עם כיתוב לבעלי התפקידים במרכזי הפינוי והקליטה.

12.2 בנוסף על כך, מכיל המחסן ערכה לחפ"ק עירוני הכוללת אוהל, גנרטור, ריהוט מתקפל, שילוט, ג'ריקנים, ציוד משרדי ואפודי זיהוי לבעלי תפקידים.

12.3 מחסן המל"ח מכיל גם ציוד ישן נושן, כמו: פרימוסים, פנסי רוח+זכוכית לפנסים, שסביר להניח שלעולם לא ישתמשו בהם. כך גם כ- 25 אלף שקים למילוי חול, וגנרטור לא שמיש (שאמור להיות מוצע למכירה), וראוי לשקול פינוי ציוד זה מהמחסן.

12.4 מחסן פס"ח מכיל ציוד ללינה (3894 שמיכות, 800 מיטות מתקפלות, 1370 מזרנים). הציוד מסודר ומאורגן, ומטופל בשוטף.

דוח אינוונטר מדווח אחת לשנה לנציג פס"ח במשרד הפנים. הביקורת מציינת כי במחסן מאוחסן, בנפרד, גם ציוד השייך לתחזוקת המקלטים הציבוריים.